

Uchwała Nr XLV/ 811/14
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 21 lipca 2014r.

w sprawie: przyjęcia Raportu z realizacji w 2013 roku Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006-2013.

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt. 4, ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2013r., poz 596 z póź. zm.) w związku z art. 35 ust. 1, pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z póź. zm.), uchwały Nr XXXVII/440/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013 uchwała się , co następuje:

§1

Przyjmuje się Raport z realizacji Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu za rok 2013, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Sejmiku

Tadeusz Kowalczyk

UZASADNIENIE

Uchwałą Nr XXXVII/440/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 24 kwietnia 2006r. przyjęto do realizacji Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006- 2013.

Program określił podstawowe cele i zadania w zakresie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu, odzwierciedlając sytuację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych w regionie.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej pełniąc funkcję koordynatora działań w zakresie realizacji oraz sprawozdawczości w dokumencie pn. *„Raport z realizacji w 2013 roku Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006-2013”* dokonał oceny sytuacji osób niepełnosprawnych oraz podsumowania w obszarze zadań zrealizowanych przez wskazane w Programie podmioty i partnerów w okresie obowiązywania programu – latach 2006-2013 w regionie.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

**RAPORT Z REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO
PROGRAMU WYRÓWNYWANIA SZANS OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
I PRZECIWDZIAŁANIA
ICH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU
NA LATA 2006 – 2013**

**RAPORT ZA 2013 ROK
wraz z podsumowaniem
lat 2006 - 2013**

Kielce, lipiec 2014r.

Spis treści

Wstęp i przedmiot raportu	3
I. Podmioty wskazane jako realizatorzy Wojewódzkiego Programu	
Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich	
Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013	6
1. Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki	6
1.1 Nauczanie specjalne	6
1.2 Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniom niepełnosprawnym.	11
1.3 Niepełnosprawni studiujący	17
1.4 Kultura.....	19
1.5 Sport.....	21
2. Wojewódzki Urząd Pracy	23
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	27
4. Departament Infrastruktury	31
5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	33
5.1 Ochrona zdrowia – profilaktyka, leczenie, rehabilitacja medyczna	33
5.1.1 Dynamika narastania problemu niepełnosprawności na podstawie	33
liczby orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez upoważnione	
instytucje.	
5.1.2. Przyczyny niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim.....	44
5.1.3. Dostępność do świadczeń rehabilitacyjnych.....	49
5.2 Pomoc Społeczna	54
5.2.1. Realizacja zadań pomocy społecznej przez ośrodki pomocy społecznej.....	54
5.2.2 Projekt systemowy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej „Edukacja	
receptą na lepsze jutro”.....	56
5.2.3 Zadania obligatoryjne samorządu województwa i powiatowych z zakresu	
rehabilitacji zawodowej i społecznej.....	61
5.2.4.1. Zadania samorządu województwa.	61
5.2.4.2. Zadania samorządu powiatu.	62
5.2.5. Współpraca samorządu województwa oraz samorządów powiatowych	
i gminnych z organizacjami pozarządowymi.....	71
II. Cele, zadania, wskaźniki Wojewódzkiego programu wyrównywania	
szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu	
na lata 2006-2013.....	76
Podsumowanie.....	85
Wykaz tabel.....	87
Wykaz wykresów.....	88

Wstęp i przedmiot raportu.

Zjawisko niepełnosprawności stanowi istotny problem w polityce społecznej, wobec której stawiane są coraz to nowe wyzwania. Systematyczny wzrost populacji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie determinuje temu zjawisku coraz większe znaczenie wśród występujących problemów społecznych. Powszechność występowania zjawiska niepełnosprawności, trudności na jakie napotykają osoby niepełnosprawne stanowią ważny przedmiot polityki społecznej realizowanej przez organy administracji: rządowej oraz samorządowej.

W minionych latach wprowadzone zostało nowe pojęcie „*wyrównywanie szans*”. Określenie to definiuje się jako: „proces udostępniania osobom niepełnosprawnym wszystkich ogólnych systemów występujących w społeczeństwie, takich jak: fizyczne i kulturalne środowisko, mieszkania i środki transportu, świadczenie społeczne i lecznicze, placówki oświatowe i zakłady pracy, życie kulturalne i społeczne, włączając w to sport i rekreację”¹

Model zabezpieczenia społecznego osób niepełnosprawnych wymaga istnienia zintegrowanego systemu świadczeń skierowanych do tej grupy osób. Kierunek wprowadzanych zmian oraz charakter organizowania i prowadzenia rehabilitacji osób niepełnosprawnych powinien umożliwić tym osobom uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym, a także nieograniczony dostęp do instytucji i usług, z których korzystają i mają dostęp osoby pełnosprawne. Powinien umożliwić korzystanie z szerokiego wachlarza usług m.in. opiekuńczych, prawnych, opieki medycznej i rehabilitacji leczniczej oraz dofinansowania do zakupu środków ortopedycznych i pomocniczych.

Funkcjonujący system polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania problemom osób niepełnosprawnych dążyć powinien przede wszystkim do przeciwdziałania przyczynom prowadzącym do powstawania tego zjawiska oraz aktywizowania społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. „W tym celu podejmowane są dwa typy działań - promocja oraz profilaktyka zdrowia - realizowana przez instytucje pomocy i integracji społecznej, zakłady opieki zdrowotnej oraz organizacje pozarządowe działające w sferze niepełnosprawności (...)

Drugi typ działań, czyli rehabilitacja, polega na ograniczaniu skutków niepełnosprawności poprzez m.in. wzmocnienie sprawności fizycznej i psychicznej, zmniejszanie stopnia i zakresu dysfunkcji, zwiększanie sprawności funkcjonalnej i aktywności życiowej osób niepełnosprawnych.”²

Rehabilitacja realizowana jest poprzez m.in. placówki opieki zdrowotnej, ośrodki rehabilitacji fizycznej, psychicznej oraz społecznej. Udział mają różne formy rehabilitacji mające na celu pomoc w procesie przystosowania osób o ograniczonej sprawności do funkcjonowania w społeczeństwie.

¹ Sowa J. „Pedagogika specjalna w zarysie”. Warszawa 1997r.

² Karski J. B. „Organizacja Ośrodka Promocji Zdrowia”, Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia, Warszawa, 1994.

Aby powyższe działania systemowe mające na celu zintegrowaną pomoc niepełnosprawnym były efektywne należy w pierwszej kolejności zdiagnozować przyczyny narastania, występowania zjawiska niepełnosprawności, opracować program naprawczy, a następnie zaangażować struktury administracyjne i pozaadministracyjne w jego realizację.

Celem przeprowadzenia szczegółowej diagnozy, określenia sytuacji, możliwości osób niepełnosprawnych zamieszkujących województwo świętokrzyskie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – Obserwatorium Integracji Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2011 roku we współpracy z Instytutem Badawczym IPC zrealizował projekt badawczy pod nazwą „*Sytuacja, potrzeby oraz możliwości osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim*”.

Uchwałą Nr XXXVII/440/06 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 24 kwietnia 2006 r. został przyjęty Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013.

Realizacja programu obejmowała lata 2006-2013 - okres licznych zmian i nowych możliwości wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zgodnie z przewidywanymi kierunkami zmian polityki społecznej w programie położono główny nacisk na rozwój i wsparcie działań mających na celu usamodzielnianie i aktywizację osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej, działania na rzecz podniesienia poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, a także zmianę społecznych postaw w stosunku do osób niepełnosprawnych.

Program ponadto zakładał rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Do pomiaru zrealizowanych działań zastosowane zostały wskaźniki jakościowe i ilościowe wytypowane jako standardowe do opisu sytuacji w fazie postępowania diagnostycznego oraz prezentowane w programie jako narzędzie potwierdzające wdrożenie określonego rodzaju działania. Należy zaznaczyć, iż wskaźniki w czasie trwania programu w związku ze zmieniającą się sytuacją społeczną i ekonomiczną ewoluowały, stąd nie wszystkie dane możliwe były do zaprezentowania w pełnym wymiarze czasowym. Dane monitoringowe uwzględniają bezpośrednie działania Samorządu Województwa, realizowane przy współpracy z jednostkami organizacyjnymi, a także z organizacjami pozarządowymi.

Określono następujący cel główny oraz cele strategiczne Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013:

Cel główny: Zapobieganie powstawaniu ryzyka wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny 1

Kształtowanie społecznych postaw akceptacji i tolerancji wobec niepełnosprawności i autonomii osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 2

Wspieranie aktywizacji i integracji osób niepełnosprawnych poprzez system pomocy społecznej.

Cel strategiczny 3

Zwiększenie aktywności i mobilności społecznej osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4

Stworzenie optymalnych warunków wychowania i kształcenia dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Cel strategiczny 5

Ograniczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych w dostępie do usług świadczonych na rzecz ogółu obywateli.

Cel strategiczny 6

Wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 7

Tworzenie regionalnej wiedzy i potencjału dla wdrażania nowych działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Stosownie do zapisów zawartych w Wojewódzkim Programie Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013, po zakończeniu każdego roku poszczególne Departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, wskazane jako podmioty realizujące program, na podstawie zebranych informacji opracowywały raporty cząstkowe i przekazywały je do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, który sporządzał roczny raport zbiorczy z realizacji w/w Programu. W związku z tym, iż rok 2013 był ostatnim rokiem obowiązywania wskazanego Programu niniejszy raport obejmuje nie tylko charakterystykę zjawiska niepełnosprawności w roku ubiegłym, ale stanowi również podsumowanie całego okresu jego obowiązywania tj. lata 2006 - 2013.

I. Podmioty wskazane jako realizatorzy Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013.

1. Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki

1.1. Nauczanie specjalne

Zgodnie z obowiązującymi standardami zawartymi w licznych dokumentach międzynarodowych, dotyczących praw człowieka, każda osoba - a więc i niepełnosprawna – posiada prawo do pełnego uczestnictwa i równych szans w życiu społecznym. Kluczowe miejsce zajmuje kwestia edukacji jako podstawowego prawa wszystkich ludzi, niezależnie od rasy, płci, miejsca zamieszkania, czy stopnia niepełnosprawności.

Kształcenie specjalne organizuje się dla uczniów niepełnosprawnych niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Zgodnie z przepisami ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) oraz rozporządzeniami ministra właściwego do spraw oświaty, kształcenie specjalne jest integralną częścią systemu edukacji.

System oświaty obejmuje kształcenie uczniów niepełnosprawnych w:

1. **Przedszkolach**, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkolach specjalnych oraz innych formach wychowania przedszkolnego,
2. **Szkołach podstawowych**, w tym: specjalnych, integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi,
3. **Gimnazjach**, w tym: specjalnych, integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi,
4. **Szkołach ponadgimnazjalnych**, w tym: specjalnych, integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi oraz trzyletnich specjalnych szkołach przysposabiających do pracy.

Szkolne placówki specjalne to:

1. Ośrodki wczesnej interwencji – placówki, w których przebywa dziecko od urodzenia do 7 roku życia; są to miejsca, gdzie rodzice otrzymują np. informacje jak postępować z dzieckiem,
2. Przedszkola specjalne – od 3 roku życia nawet do 10 roku; dla dzieci niewidomych, głuchych, upośledzonych umysłowo (umiarkowane i znaczne upośledzenie), dla dzieci przewlekle chorych
3. Szkoły podstawowe specjalne:
 - dla dzieci upośledzonych umysłowo (w stopniu lekkim),
 - dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i częściowo znacznym (tzw. szkoły życia),
 - dla niewidomych,
 - niesłyszących,
 - niewidomych -upośledzonych umysłowo,

4. Gimnazja,
5. Szkoły średnie:
 - zawodowe (dla upośledzonych w stopniu lekkim) przygotowujące do konkretnego zawodu,
 - szkoły przysposobienia do pracy (przygotowują do różnych rodzajów pracy),
 - licea,
 - technika,
 - szkoły pomaturalne – 2 letnie.
6. Ośrodki socjoterapii – dla osób niesłyszących,
7. Ośrodki szkolno – wychowawcze.

Tabela 1. Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w województwie świętokrzyskim – rok szkolny 2012/2013.

Wyszczególnienie		Powiat buski	Powiat jędrzejowski	Powiat kazimierski	Powiat kielecki	Powiat konecki	Powiat m. Kielce	Powiat opatowski	Powiat ostrowiecki	Powiat pińczowski	Powiat sandomierski	Powiat skarżyski	Powiat starachowicki	Powiat staszowski	Powiat włoszczowski	województwo świętokrzyskie
Integracyjne	Przedszkole	0	0	0	8	0	31	0	19	0	3	12	20	17	1	111
	Szkoła Podstawowa	6	0	0	16	0	95	0	22	0	19	21	55	9	20	263
	Gimnazjum	0	0	0	0	1	72	0	33	0	12	8	38	9	8	181
	Liceum Ogólnokształcące	0	0	0	0	0	37	0	3	0	0	0	13	0	0	53
	Technikum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0
Ogólnodostępne	Przedszkole	4	9	0	27	11	20	4	13	0	7	4	15	2	3	119
	Punkt Przedszkolny	0	0	0	3	3	2	0	0	6	1	0	0	0	0	15
	Zespół Wychowania Przedszkolnego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Szkoła Podstawowa	37	83	25	188	54	83	44	70	17	63	13	53	67	41	838
	Gimnazjum	40	25	15	144	34	24	31	44	14	30	21	26	57	34	539
	Szkoła Policealna Ponadgimnazjalna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liceum Ogólnokształcące	1	2	2	2	4	17	4	8	1	6	4	3	1	6	61
	Czteroletnia Szkoła muzyczna I stopnia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sześcioletnia Szkoła Muzyczna I stopnia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kolegium Pracowników Służb Społecznych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Wyszczególnienie		Powiat buski	Powiat jędrzejowski	Powiat kazimierski	Powiat kielecki	Powiat konecki	Powiat m. Kielce	Powiat opatowski	Powiat ostrowiecki	Powiat pińczowski	Powiat sandomierski	Powiat skarżyski	Powiat starachowicki	Powiat staszowski	Powiat włoszczowski	województwo świętokrzyskie	
	Liceum ogólnokształcące uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Liceum Profilowane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	0	0	0	0	0	0	0	4	0	3	0	0	8	7	7	22
	Technikum	1	3	0	6	0	16	2	10	0	2	8	6	6	6	6	66
	Technikum uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Specjalne	Przedszkole	0	0	5	0	0	33	0	0	5	21	19	5	4	0	0	92
	Szkoła Podstawowa	14	37	25	9	39	136	45	96	47	60	60	32	0	0	0	600
	Gimnazjum	54	58	33	60	41	123	53	88	40	34	105	39	0	0	0	728
	Liceum Ogólnokształcące	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	27
	Technikum	31	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	49
	Technikum uzupełniające dla absolwentów ZSZ	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
	Szkoła Policealna Ponadgimnazjalna	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30
	Zasadnicza szkoła Zawodowa	71	23	15	24	6	104	0	62	19	0	77	22	0	0	0	423
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z więcej niż jedną niepełnosprawnością	53	39	35	0	27	74	59	35	20	46	46	20	0	0	0	454
Przysposabiające do pracy	Gimnazjum	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	6

Wyszczególnienie		Powiat buski	Powiat jędrzejowski	Powiat kazimierski	Powiat kielecki	Powiat konecki	Powiat m. Kielce	Powiat opatowski	Powiat ostrowiecki	Powiat pińczowski	Powiat sandomierski	Powiat skarżyski	Powiat starachowicki	Powiat staszowski	Powiat włoszczowski	województwo świętokrzyskie
Międzynarodowe	Liceum Ogólnokształcące	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Łącznie		360	281	155	487	222	892	242	507	169	307	407	349	180	126	4684
%		7,7	6,0	3,3	10,4	4,7	19,0	5,2	10,8	3,6	6,6	8,7	7,5	3,8	2,7	-

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty

Z powyższych danych wynika, że najczęściej dzieci i młodzieży korzystało z kształcenia specjalnego w Kielcach – 892 osoby, co stanowi 19% oraz w powiecie ostrowieckim – 507 osób, co stanowi 10,8% niepełnosprawnej młodzieży całego regionu. Najmniej natomiast dzieci i młodzieży z takiego kształcenia korzystało w powiecie włoszczowskim – 126 tj. 2,7% oraz powiecie kazimierskim 155 osób, co stanowiło 3,3% niepełnosprawnej młodzieży całego regionu.

Najwięcej dzieci i młodzieży kształciło się w szkołach specjalnych (1956 osób) w roku szkolnym 2012/2013, w tym: w gimnazjach 728 osób i szkołach podstawowych – 600 osób. Najmniej zaś dzieci i młodzieży niepełnosprawnej uczęszczało do gimnazjów przyspasabiających do pracy – 6 osób.

W systemie oświaty, oprócz szkół specjalnych, funkcjonują również młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki wychowawcze, a także specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, których w województwie świętokrzyskim jest 35. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze są prowadzone dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji - jako resocjalizacyjno-wychowawcze, a dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim - jako resocjalizacyjno-rewalidacyjne. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są prowadzone w szczególności dla dzieci i młodzieży:

- niesłyszącej i słabosłyszącej;
- niewidomej i słabowidzącej;
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją;
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera;
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Do specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych mogą być przyjmowane również dzieci i młodzież:

- z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
- z innym rodzajem niepełnosprawności niż przeważająca w danym ośrodku,

Tabela 2 Liczba ośrodków i placówek specjalnych szkolno-wychowawczych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2012/2013.

Wyszczególnienie	Powiat buski	Powiat jędrzejowski	Powiat kazimierski	Powiat kielecki	Powiat konecki	Powiat m. Kielce	Powiat opatowski	Powiat ostrowiecki	Powiat pińczowski	Powiat sandomierski	Powiat skarżyski	Powiat starachowicki	Powiat staszowski	Powiat włoszczowski	województwo świętokrzyskie
Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2
Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze	0	1	0	2	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	6
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	2	1	1	0	1	3	4	1	2	0	2	1	0	0	18
Specjalny Ośrodek Wychowawczy	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2

Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy umożliwiający umysłowo upośledzonym obowiązek szkolny i naukę	0	1	1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	1	0	7
Razem															35

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty

1.2. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniom niepełnosprawnym.

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna polega na

- rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia,
- rozpoznawaniu możliwości psychofizycznych ucznia,
- zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia.

Katalog osób mogących udzielać uczniom w szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest szeroki. Należą do nich nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści, a w szczególności: psycholodzy, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

Pomocy uczniom niepełnosprawnym udzielało 19 poradni psychologiczno-pedagogicznych funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego³. Aktywność poradni określona liczbą udzielonych świadczeń kształtowała się na podobnym jak w latach ubiegłych poziomie – w roku szkolnym 2011-2012 łącznie wydano 2 757 opinii, w roku szkolnym 2012-2013 – 2 643. Szczegółowo formy pomocy zaprezentowano w tabelach niżej.

Tabela 3. Orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznych wydane w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2012/2013 wg rodzajów orzeczeń.

Lp.	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów	Dzieci w wieku przedszkolnym	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie szkół gimnazjalnych	Uczniowie szkół ponadgimn.	Młodzież nie ucząca się i nie pracująca
1.	Zagrożonych niedostosowaniem społecznym	0	33	40	7	3
2.	Niedostosowanych społecznie	0	8	34	8	0
3.	Niesłyszących i słabo słyszących	20	37	10	22	0
4.	Niewidomych i słabo widzących	10	54	28	9	0
5.	O potrzebie indywidualnego nauczania	0	388	335	224	0

³ Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty w Kielcach.

6.	O potrzebie zajęć rewalidacyjno - wychowawczych	15	19	11	17	0
7.	Odmowne	0	0	1	0	0
8.	Uchylające	0	4	1	2	0
9.	Z autyzmem	75	79	12	9	9
10.	Z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	44	51	21	13	0
11.	Z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	24	227	158	53	0
12.	Z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym	38	95	79	21	0
13.	Z zaburzeniami zachowania					
14.	Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	53	132	76	25	0
15.	O braku potrzeby indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego	1	0	0	0	0
16.	O braku potrzeby indywidualnego nauczania	0	2	1	1	0
17.	O braku potrzeby kształcenia specjalnego	0	3	1	0	0
Razem		280	1 132	808	411	12

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty

Z powyższych danych wynika, że w roku szkolnym 2012/2013 najczęściej orzeczeń wydano o potrzebie indywidualnego nauczania – 947 orzeczeń, najmniej zaś orzeczeń dotyczących braku potrzeby indywidualnego przygotowania przedszkolnego – 1 orzeczenie. Szczegółowo te dane zaprezentowano w tabeli wyżej.

Tabela 4. Opinie poradni psychologiczno- pedagogicznych wydane w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2012/2013 wg rodzajów opinii.

Lp.	Opinia o sprawie		Liczba wydanych opinii
1.	Dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia	Uczniowie szkół podstawowych	1 668
		Uczniowie gimnazjów	533
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	75
2.	Inne opinie o przebadanych	Dzieci do 3 roku życia	16

Lp.	Opinia o sprawie	Liczba wydanych opinii	
		Dzieci w wieku przedszkolnym	972
		Uczniowie szkół podstawowych	783
		Uczniowie gimnazjów	171
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	62
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	37
3.	Objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce	Uczniowie szkół podstawowych	2 809
		Uczniowie gimnazjów	499
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	99
4.	Udzielenie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki	Uczniowie szkół podstawowych	9
		Uczniowie gimnazjów	6
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	28
5.	Zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego	Uczniowie szkół podstawowych	0
		Uczniowie gimnazjów	1
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	0
6.	Wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej	Dzieci w wieku przedszkolnym	15
7.	o której mowa w art. 16 ust. 10 pkt 2 lit. a Ustawy o Systemie Oświaty	Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	1
8.	O specyficznych trudnościach w uczeniu się	Uczniowie szkół podstawowych	1320
		Uczniowie gimnazjów	389
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	130
9.	Objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu	Dzieci do 3 roku życia	1
		Dzieci w wieku przedszkolnym	456
10.	Objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej	Uczniowie szkół podstawowych	1
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	1
11.	Odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego	Dzieci w wieku przedszkolnym	62
12.	Pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej	Uczniowie gimnazjów	9

Lp.	Opinia o sprawie		Liczba wydanych opinii
13.	Przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy	Uczniowie gimnazjów	60
14.	Udzielenie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki	Uczniowie szkół podstawowych	9
		Uczniowie gimnazjów	6
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	28
15.	Wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	Dzieci do 3 roku życia	25
		Dzieci w wieku przedszkolnym	122
Razem			10 403

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty

Z danych zawartych w tabeli wynika, że najczęściej opinii wydano dzieciom i młodzieży w sprawie objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce – 3 407 opinii, w tym uczniom szkół podstawowych – 2 809. Natomiast najmniej opinii wydano w sprawie objęcia dziecka nauką w klasie terapeutycznej – 2.

Tabela 5. Formy udzielonej pomocy bezpośredniej w roku szkolnym 2012/2013.

Lp.	Formy pomocy	Kategoria uczniów	Liczba
1.	Indywidualne porady zawodowe bez badań	Uczniowie szkół podstawowych	29
		Uczniowie gimnazjów	928
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	343
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	19
2.	Indywidualne porady zawodowe na podstawie badań	Uczniowie gimnazjów	390
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	409
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	18
3.	Badania przesiewowe mowy w ramach programu „Mówię”	Dzieci w wieku przedszkolnym	1 035
		Uczniowie szkół podstawowych	212
		Uczniowie gimnazjów	6
4.	Terapia logopedyczna	Dzieci od 3 roku życia	54
		Dzieci w wieku przedszkolnym	2 727
		Uczniowie szkół podstawowych	1 287
		Uczniowie gimnazjów	72
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	26
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	3 082
5.	Zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	272
		Uczniowie szkół podstawowych	100
		Uczniowie gimnazjów	6 024
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	2 828
6.	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	546
		Dzieci w wieku przedszkolnym	137

Lp.	Formy pomocy	Kategoria uczniów	Liczba
		Uczniowie szkół podstawowych	470
		Uczniowie gimnazjów	50
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	8
7.	Badania przesiewowe słuchu w ramach programu „Słyszę”	Uczniowie gimnazjów	21
		Dzieci w wieku przedszkolnym	634
		Uczniowie szkół podstawowych	497
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	21
8.	Badania przesiewowe wzroku w ramach programu „Widzę”	Dzieci w wieku przedszkolnym	48
		Uczniowie szkół podstawowych	185
		Uczniowie gimnazjów	4
9.	Mediacje i negocjacje	Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	12
		Uczniowie szkół podstawowych	14
		Uczniowie gimnazjów	14
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	35
10.	Socjoterapia	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	47
		Uczniowie szkół podstawowych	78
		Uczniowie gimnazjów	26
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	9
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	0
11.	Inne formy pomocy grupowej	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	126
		Dzieci w wieku przedszkolnym	362
		Uczniowie szkół podstawowych	668
		Uczniowie gimnazjów	958
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	375
12.	Inne formy pomocy indywidualnej	Dzieci do 3 roku życia	125
		Dzieci w wieku przedszkolnym	1 104
		Uczniowie szkół podstawowych	1 268
		Uczniowie gimnazjów	583
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	229
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	45
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	253
13.	Porady bez badań	Dzieci do 3 roku życia	100
		Dzieci w wieku przedszkolnym	2 609
		Uczniowie szkół podstawowych	3 423
		Uczniowie gimnazjów	1 074
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	624
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	53
14.	Interwencja kryzysowa	Dzieci w wieku przedszkolnym	9
		Uczniowie szkół podstawowych	47
		Uczniowie gimnazjów	165
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	199
15.	Porady po badaniach przesiewowych	uczniowie gimnazjów	21
		Dzieci do 3 roku życia	30
		Dzieci w wieku przedszkolnym	7 535
		Uczniowie szkół podstawowych	1 098
16.	Zajęcia z uczniami zdolnymi	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	17

Lp.	Formy pomocy	Kategoria uczniów	Liczba
		Uczniowie szkół podstawowych	41
		Uczniowie gimnazjów	182
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	140
17.	Terapia dla zagrożonych uzależnieniami	Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	10
		Uczniowie szkół podstawowych	3
		Uczniowie gimnazjów	8
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	3
18.	Ćwiczenia rehabilitacyjne	Dzieci od 3 roku życia	2
		Dzieci w wieku przedszkolnym	15
		Uczniowie szkół podstawowych	3
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	10
19.	Grupy wsparcia	Uczniowie gimnazjów	8
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	8
20.	Inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	Dzieci od 3 roku życia	21
		Dzieci w wieku przedszkolnym	324
		Uczniowie szkół podstawowych	527
		Uczniowie gimnazjów	164
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	29
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	2
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	241
21.	Terapia psychologiczna, w tym psychoterapia	Dzieci w wieku przedszkolnym	173
		Uczniowie szkół podstawowych	378
		Uczniowie gimnazjów	211
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	203
		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	44
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	380
22.	Zajęcia grupowe prowadzone w szkołach i placówkach oświatowych	Dzieci do 3 roku życia	97
		Dzieci w wieku przedszkolnym	3 106
		Uczniowie szkół podstawowych	10 633
		Uczniowie gimnazjów	6 067
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	5 939
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	546
Razem liczba dzieci i młodzieży objętej formami pomocy bezpośredniej		Młodzież nie ucząca się i nie pracująca	193
		Dzieci w wieku przedszkolnym	19 818
		Uczniowie szkół podstawowych	20 961
		Uczniowie gimnazjów	16 976
		Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	11 420
		Uczestnicy form trwających ponad 3 miesiące	5 538
		Dzieci do 3 roku życia	429
		Ogółem	75 335

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty

Z danych wymienionych w tabeli wynika, że najwięcej objętych formami pomocy bezpośredniej było uczniów szkół podstawowych – 20 961, natomiast najmniej objęto taką pomocą dzieci do 3 roku życia – 429 osób. Podobnie jak w roku ubiegłym najwięcej uczniów

niepełnosprawnych korzystało z zajęć grupowych – 23 052 osoby oraz z zajęć aktywizujących do wyboru kierunku kształcenia i zawodu – 9 224. Zajęcia grupowe spełniają istotną funkcję w procesie integracji, wymiany doświadczeń, umiejętności oraz wiedzy. Z kolei duża popularność zajęć aktywizujących do wyboru kierunku kształcenia i zawodu wynikała ze świadomości problemów i trudności na jakie mogą napotkać podczas poszukiwania pracy. Wśród uczestników w/w zajęć grupowych najliczniejsi byli gimnazjaliści i uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

1.3. Niepełnosprawni studiujący

Na podstawie badań statystycznych prowadzonych przez GUS w 2013 roku określono liczbę studentów niepełnosprawnych kształcących się w uczelniach w województwie świętokrzyskim. Z przeprowadzonych badań wynika, że ogółem liczba studentów kształtowała się na poziomie 1084 osób, w tym przeważającą liczbę (60% ogółu) stanowiły kobiety.

Spośród niepełnosprawnych osób kształcących się w uczelniach województwa świętokrzyskiego blisko 60% kształciło się w szkołach publicznych. Wśród niepełnosprawnych studentów regionu świętokrzyskiego nieznacznie przeważali słuchacze studiów niestacjonarnych – stanowili niemalże 53% ogółu. W tabeli niżej podano szczegółowe wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 6. Liczba studentów niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2013/2014.

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Niesłyszący i słabo słyszący	Niewidomi i słabo widzący	Z dysfunkcją narządów ruchu		Inne rodzaje niepełnosprawności	
					Chodzący	Niechodzący		
Ogółem	1 084	651	43	57	301	16	667	
Studia stacjonarne	513	301	28	33	143	11	298	
Studia niestacjonarne	571	350	15	24	158	5	369	
Szkoły publiczne	Ogółem	643	374	32	40	191	12	368
	stacjonarne	476	276	25	29	135	10	277
	niestacjonarne	167	98	7	11	56	2	91
Szkoły niepubliczne	Ogółem	441	277	11	17	110	4	299
	stacjonarne	37	25	3	4	8	1	21
	niestacjonarne	404	252	8	13	102	3	278

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z danych zawartych w tabeli poniżej wynika, że powiatem, w którym było najwięcej niepełnosprawnej młodzieży uczącej się są Kielce - 19% ogółu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży

w regionie oraz powiat Kielecki – 10% ogółu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży w regionie, zaś najmniej w powiecie kazimierskim i włoszczowskim – 3%.

Dominującą niepełnosprawnością wśród dzieci i młodzieży uczącej się w regionie było upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym – uczniowie z takim typem dysfunkcji stanowili łącznie blisko 47% ogółu, najmniej było uczniów z dysfunkcją narządu wzroku.

Tabela 7. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych w powiatach województwa świętokrzyskiego w roku szkolnym 2013/2014.

	powiaty														województwo świętokrzyskie	województwo świętokrzyskie %
	buski	jędrzejowski	kazimierski	kielecki	konecki	m. Kielece	opatowski	ostrowiecki	pińczowski	sandomierski	skarżyski	starachowicki	staszowski	włoszczowski		
niedostosowani społecznie	0	25	0	91	1	30	0	5	0	1	35	1	0	2	191	4,02
niesłyszący	0	0	0	1	1	38	1	3	0	0	1	0	1	0	46	0,97
przewlekłe choroby	0	1	0	6	1	0	0	0	0	0	2	3	0	1	14	0,3
słabowidzący	0	13	1	38	0	81	10	11	0	26	7	36	14	18	255	5,37
słabosłyszący	6	8	1	45	3	94	5	30	2	14	13	29	20	9	279	5,88
z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	4	7	2	22	20	105	6	34	2	39	36	27	15	1	320	6,74
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	69	28	64	57	38	183	36	52	36	66	60	56	29	16	790	16,64
z niepełnosprawnością ruchową	128	7	7	40	9	80	6	21	5	13	31	40	16	16	419	8,82
z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim	90	108	56	134	84	176	73	183	74	39	79	86	61	21	1264	26,62
z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	66	83	31	52	64	113	115	100	49	96	77	60	23	28	957	20,16
z zaburzeniami zachowania	0	0	0	1	0	0	0	8	0	5	5	2	0	2	23	0,48
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	0	5	0	5	2	12	0	60	1	9	69	8	1	15	187	3,94
niewidomi	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	3	0,06
Łącznie	363	285	162	492	223	913	252	508	169	308	415	349	180	129	4748	100
%	8	6	3	10	5	19	5	11	4	7	9	7	4	3	100	

Źródło: Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty.

1.4. Kultura

W wyniku prowadzonych w ubiegłych latach inwestycji i remontów, obiekty wszystkich instytucji kultury podległych Samorządowi Województwa Świętokrzyskiego (z wyjątkiem Teatru im. S. Żeromskiego) zostały stworzone osobom niepełnosprawnym dogodne warunki do udziału w życiu kulturalnym. Instytucje te systematycznie wprowadzały udogodnienia dla osób niepełnosprawnych i rozszerzały swoją ofertę w ramach Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu.

W **Muzeum Narodowym w Kielcach** nieprzerwanie od 2011 roku był realizowany projekt „*Muzeum bliżej nas*” obejmujący wszystkie oddziały muzeum. Celem projektu były skuteczne działania na rzecz osób niepełnosprawnych i zagrożonych. Osoby będące partnerem w tym projekcie miały możliwość bezpłatnego zwiedzania wystaw stałych i czasowych, jak również uczestnictwa we wszelkich przedsięwzięciach edukacyjnych. Szczególnie ważną formą wspomagania osób niepełnosprawnych ruchowo w ich codziennym funkcjonowaniu było dostosowanie przestrzeni publicznej do ich potrzeb, czyli likwidacja barier architektonicznych. Pałac Biskupów Krakowskich oraz w Muzeum Dialogu Kultur dysponuje podjazdami i windami dla osób na wózkach.

W Pałacyku Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku dla osób niepełnosprawnych ruchowo dostępny do zwiedzania jest parter budynku. We wszystkich oddziałach również toalety przystosowane zostały dla osób niepełnosprawnych.

W **Muzeum Wsi Kieleckiej** w 2013 roku, dzięki dofinansowaniu z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, i zrealizowano unikatową wystawę dla osób niewidomych i niedowidzących „*Sztuka bez barier*”. Aranżacja wystawy pozwoliła na swobodne i bezpieczne poznanie dotykiem eksponatów i wysłuchanie informacji dźwiękowej.

W **Europejskim Centrum Bajki im. Koziółka Matolka w Pacanowie** osoby niepełnosprawne mogły brać udział we wszystkich wydarzeniach edukacyjnych, kulturalnych i społecznych. Sala teatralna, sale warsztatowe, sanitariaty, przejścia, winda, schodołazy zostały w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. ECB realizuje warsztaty kreatywne, integracyjne, a także merytorycznie dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych umysłowo i ruchowo. Podczas prezentacji multimedialnej i interaktywnej „*Bajkowy Świat*”, w jednej grupie zwiedzających - z uwagi na charakter i architekturę wystawy - może znajdować się łącznie 12 osób niepełnosprawnych w tym: 2 osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich i 10 osób z inną dysfunkcją.

Siedziba **Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. W. Gombrowicza w Kielcach** to obiekt pozbawiony barier architektonicznych i urbanistycznych. Osoby niepełnosprawne mają zapewniony dostęp do części usługowej biblioteki bezpośrednio z poziomu terenu na poziom niższy parteru, zaś dzięki specjalnie dostosowanej windzie – na pozostałe poziomy użytkowe. Dla osób poruszających się na wózkach dostosowana jest także szerokość przejść oraz sanitariaty.

Wśród terminali z katalogiem bibliotecznym znajduje się specjalnie zaprojektowane stanowisko dla tej grupy czytelników. W Czytelni Ogólnej WBP zostały zainstalowane cztery stanowiska w pełni dostosowane dla potrzeb osób niewidomych i niedowidzących. Odpowiednie urządzenia zostały zakupione ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jednym z tego typu urządzeń jest powiększalnik cyfrowy Clear View+HD, który zapewniając powiększenie tekstu do 72 razy umożliwia swobodną pracę z tekstem i zdjęciami. Niewidomemu czytelnikowi nieskrępowany dostęp do tekstów zapewniają dwa multilektory (urządzenia lektorskie skanująco-czytające), a także specjalne stanowisko komputerowe z linijką i drukarką brajlową. Biblioteka dysponuje zbiorem „Książki mówionej” obejmującym 2500 tytułów na 30 tysiącach kaset magnetofonowych i około 2 tysiące audiobooków. „Książka mówiona” to klasyka polskiej i światowej literatury, beletrystyka, lektury szkolne, literatura dziecięca i młodzieżowa czytana przez wybitnych aktorów bądź wysokiej klasy lektorów. Z tego zbioru korzysta systematycznie około 100 osób. W skład zbioru bibliotecznego wchodzi także książki z serii „DUŻA LITERA” i filmy z audiodeskrypcją. Użytkownicy niewidomi i niedowidzący zapoznawani są z topografią biblioteki, jej zbiorami oraz działalnością.

WBP współpracowała z Oddziałem Polskiego Związku Niewidomych w Kielcach, organizując m.in. szkolenia członków PZN w zakresie obsługi urządzeń udostępnianych w Czytelni Ogólnej. Współpracowała w tym zakresie także z III LO im. C.K. Norwida w Kielcach.

W **Teatrze im. Stefana Żeromskiego** inwestycje przystosowujące budynek dla tej grupy widzów są utrudnione ze względu na ochronę konserwatorską i zabytkowy charakter obiektu. Niemniej jednak wejście do teatru wyposażone zostało w drzwi o szerokości umożliwiającej wjazd wózkiem inwalidzkim. Ponadto teatr posiada wyremontowane toalety przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Teatr prowadzi stałą współpracę z instytucjami, fundacjami i stowarzyszeniami zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi. Są to: Polski Związek Niewidomych Okręg Świętokrzyski, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Caritas Diecezji Kieleckiej, Związek Głuchoniemych i Niedosłyszących, gminne ośrodki pomocy społecznej, domy seniora, szkoły specjalne, ośrodki terapii zajęciowej. Podopieczni ww. instytucji i organizacji uczestniczą w spektaklach, korzystając ze zniżek cen biletów (są to bilety zbiorowe ulgowe dla grup zorganizowanych powyżej 10 osób). Osoby niepełnosprawne chcące kupić bilet indywidualnie mogą liczyć na bilety ulgowe dla siebie oraz bezpłatne - dla swoich opiekunów.

Ponadto Teatr bierze udział w projektach dotyczących osób niepełnosprawnych. W 2013 roku był to projekt „Równi lecz różni”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i koordynowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach. Prowadzona była też współpraca ze świetlicami środowiskowymi, polegająca na zapoznawaniu ich podopiecznych z pracą w teatrze i prowadzeniem instruktazu stanowiskowego (m.in. na stanowiskach: krawiec, stolarz, perukarz). W 2013 roku teatr zatrudnił 4 osoby niepełnosprawne.

W Teatrze im. S. Żeromskiego, Filharmonii Świętokrzyskiej, Muzeum Narodowym i Muzeum Wsi Kieleckiej funkcjonuje system zniżek cen biletów obejmujący osoby niepełnosprawne wraz z opiekunem.

Samorząd województwa w 2013r. wspierał także działania na rzecz osób niepełnosprawnych przez inne podmioty, w szczególności organizacje pozarządowe, którym udzielał dotacji w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z dziedziny kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Tabela 8. Wsparcie udzielone przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego na rzecz osób niepełnosprawnych w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z dziedziny kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w 2013r.

Nazwa podmiotu	Nazwa zadania	Kwota PLN
Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Uśmiech”	Warsztaty artystyczne dla zespołu „Uśmiech” skupiającego dzieci i młodzież niepełnosprawną	3 000
Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Uśmiech”	Udział zespołu inscenizacji tanecznej „Uśmiech” w przeglądach i koncertach 2013	2 500
Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej w Gnojnie	XI Wojewódzki Przegląd Artystyczny Osób Niepełnosprawnych - Chmielnik 2013	2 000
Fundacja Szansa dla Niewidomych	Natura bliska niewidomym - świętokrzyska geologia dostępna dla wszystkich!	2 500
Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Umysłowo i ich Rodzinom "PRAXIS"	XXII Festiwal Piosenki	2 500
Polski Związek Niewidomych Okręg Świętokrzyski	Osoby niewidome i słabowidzące w kulturze – obchody jubileuszu 60-lecia Polskiego Związku Niewidomych Okręgu Świętokrzyskiego	3 000
RAZEM		15 500

Źródło: Departament Promocji, Edukacji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Woj. Świętokrzyskiego.

1.5. Sport

Sport i rekreacja ruchowa dla osób niepełnosprawnych są szczególną formą rehabilitacji, pozwalającą na pokonanie barier i stymulowanie dążeń do wzrostu aktywności społecznej. Ścisła współpraca i bieżący monitoring potrzeb podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych pozwolił wypracować model współpracy z tymi podmiotami. Organizacje pozarządowe działające w formule otwartej, jak również działające na rzecz specjalistycznych ośrodków, były organizatorami imprez sportowych i sportowo-rekreacyjnych. Osoby niepełnosprawne reprezentowały również nasze województwo na imprezach sportowych szczebla ogólnopolskiego i międzynarodowego. Corocznie

z budżetu województwa na realizację ww. zadań przeznaczane były środki finansowe, o które ubiegali się potencjalni beneficjenci na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (konkursy ofert). W poniższej tabeli przedstawiono wykaz organizacji, które otrzymały wsparcie finansowe w 2013 roku.

Tabela 9. Wsparcie udzielone przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego na rzecz osób niepełnosprawnych w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu sportu w 2013r.

L.p.	Nazwa stowarzyszenia	Nazwa zadania	Kwota
1.	Zrzeszenie Sportu i Rehabilitacji „Start” w Kielcach	Upowszechnianie sportu wśród osób niepełnosprawnych, organizacja zawodów wojewódzkich oraz udział reprezentantów w zawodach ogólnopolskich i międzynarodowych.	37 000,00
2.	Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej „Otwarte Serca” w Łagiewnikach	IV Wojewódzki Turniej Osób Niepełnosprawnych w Bocce.	2 000,00
3.	Stowarzyszenie na rzecz Potrzebujących „Wielki Grosz” przy Domu Pomocy w Zborowie	I Wojewódzki Turniej Tańca Sportowego Osób Niepełnosprawnych Zborów 2013.	2 000,00
4.	Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy S społecznej w Gnojnie	XXI Świętokrzyski Turniej Piłki Nożnej Osób Niepełnosprawnych – Gnojno 2013.	2 000,00
5.	Kielecki Klub Sportowy Głuchych „Surdus” w Kielcach	Eliminacje do Pucharu Polski w piłce nożnej 7-osobowej na murawie mężczyzn.	2.000,00
6.	Świętokrzyskie Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Sprawni Razem” w Kielcach	Mistrzostwa Województwa w różnych dyscyplinach sportowych dla osób z upośledzeniem umysłowym.	3 000,00
7.	Polski Związek Niewidomych Okręg Świętokrzyski w Kielcach	Upowszechnianie sportu wśród dzieci i młodzieży niewidomej i słabowidzącej w województwie świętokrzyskim.	2 000,00
	Razem		50 000,00

Źródło: Departament Promocji, Edukacji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Woj. Świętokrzyskiego.

Elementem wsparcia są nie tylko środki finansowe, ale również pomoc organizacyjna, patronaty i przekazywanie nagród dla osób niepełnosprawnych. Przykładem tych działań jest również nagradzanie najlepszych sportowców z regionu na dorocznym podsumowaniu roku sportowego, gdzie stają obok siebie sportowcy pełnosprawni i niepełnosprawni. Miało to miejsce również w grudniu 2013 r.

W 2013 roku w ramach *Programu rozwoju bazy sportowej w województwie świętokrzyskim* oddano do użytku obiekty :

1. Sala sportowa przy LO w Starachowicach,
2. Sala gimnastyczna w Cieszkowach,
3. Sala gimnastyczna w Czarnocinie,

4. Kompleks sportowy w Mniowie,
5. Sala gimnastyczna w Gowarczowie,
6. Boisko wielofunkcyjne w Starachowicach,
7. Hala sportowa w Solcu Zdroju,
8. Hala widowiskowo sportowa w Chęcinach,
9. Modernizacja stadionu w Opatowie,

na które przeznaczono z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej kwotę 4 780 000 zł. Wszystkie obiekty są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2. Wojewódzki Urząd Pracy

2.1. Poziom bezrobocie

Funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych towarzyszy wiele barier. Jednymi z najdotkliwszych są bariery w zatrudnieniu. Trudna sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy związana jest z ich niską aktywnością zawodową. U źródeł leżą bariery w dostępie do edukacji oraz niski poziom doświadczenia zawodowego.

Pomimo zmian, jakie w ostatnich latach przeszedł system rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, pozyskiwaniu znacznych środków unijnych, członkowie tej grupy społecznej nadal mają znaczne kłopoty w znalezieniu swojego miejsca na rynku pracy, w konsekwencji czego w zdecydowanej większości pozostają poza jego zasięgiem. Należy nadmienić, iż w przypadku osób niepełnosprawnych praca stanowi szczególnie ważny element: umożliwia uczestnictwo w życiu społecznym oraz stanowi element rehabilitacji.

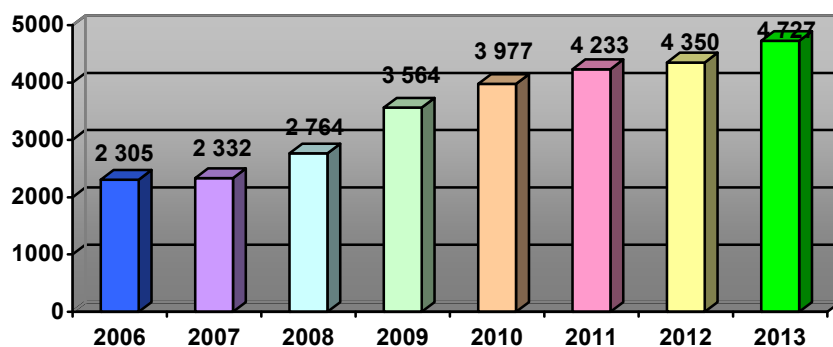
Z danych uzyskanych z WUP w Kielcach wynika, że na szanse osób niepełnosprawnych w znalezieniu pracy mają przede wszystkim takie czynniki jak: rodzaj i stopień niepełnosprawności, wiek i wykształcenie, jak również miejsce zamieszkania: miasto, wieś.

Zgodnie z „Wojewódzkim Programem Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2006 – 2013” Wojewódzki Urząd Pracy był podmiotem odpowiedzialnym za diagnozę sytuacji niepełnosprawnych osób bezrobotnych oraz za realizację celu strategicznego 6 tj. wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Na koniec grudnia 2013 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy w województwie świętokrzyskim pozostawało 4 727 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, co stanowiło 5,2% ogólnej liczby bezrobotnych w regionie (w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego udział tej grupy wzrósł o 8,6%). Większość stanowili mężczyźni – 51,5%.

Na przestrzeni lat objętych Programem zaobserwowano systematyczny wzrost liczby niepełnosprawnych osób bezrobotnych - liczba osób niepełnosprawnych wzrosła ponad dwukrotnie z 2 305 osób w 2006 r. do 4 727 w 2013r. Poniższy wykres obrazuje liczbę osób bezrobotnych niepełnosprawnych w latach 2006-2013.

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2006-2013.

Źródło informacji: Wojewódzki Urząd Pracy.

Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych na koniec 2013r. najczęściej było mieszkańców: powiatu ostrowieckiego (1078), miasta Kielce (912), powiatu kieleckiego (648), oraz powiatu starachowickiego (401), zaś najmniej mieszkańców: powiatu kazimierskiego (50) i włoszczowskiego (74).

Na koniec 2013r. w rejestrach Urzędów Pracy osób niepełnosprawnych poszukujących pracy odnotowano 707 w stosunku do 709 osób na koniec 2012r.

2.2. Struktura bezrobocia wg wykształcenia, stażu pracy, wieku, czasu pozostawania bez pracy oraz stopnia niepełnosprawności.

Poddając analizie strukturę zjawiska bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych w aspekcie wykształcenia, od lat struktura nie ulega większym zmianom. Najwięcej bezrobotnych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 33%, podstawowym i niepełnym podstawowym, policealnym i średnim zawodowym -24% , zaś najmniej było osób z wykształceniem gimnazjalnym – 1,2%, wyższym – 8% oraz średnim ogólnokształcącym – 9%.

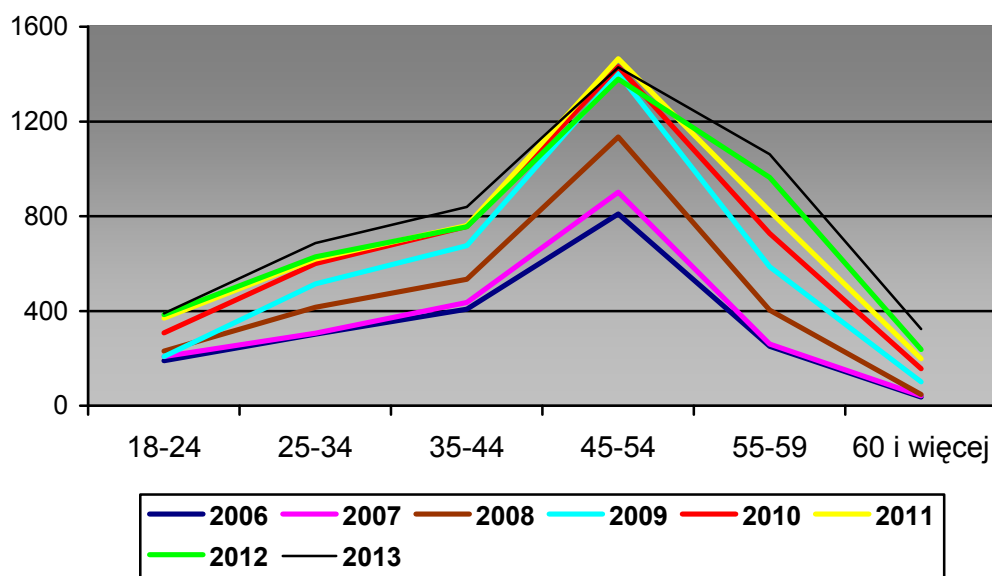
Analizując zjawisko bezrobocia osób niepełnosprawnych w ujęciu posiadanego stażu pracy wynika, iż sytuacja w latach 2006-2013 nie uległa znaczącej zmianie. Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych najliczniej reprezentowanymi grupami były osoby legitymujące się długim stażem pracy od 10 do 20 lat (21,5% w 2013r.) oraz od 20 do 30 lat (20,5% w 2013r.). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby ze stażem pracy 30 lat i więcej (6,6% w 2013r.). Stosunkowo liczną, bo blisko 11% grupę w 2013r. stanowiły osoby nie posiadające stażu pracy.

Na koniec 2013r. wśród bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy najczęściej było osób w wieku 45-54 lata – 1 428, tj. 30% ogółu. Drugą pod względem liczebności grupę stanowili niepełnosprawni w wieku 55- 59 lata – 1061 osoby tj. 22,5% ogółu.

Udział bezrobotnych w wieku 35-44 lat wyniósł blisko 18% (839 osób), w wieku 25-34 lata – 14,5% (686osób), w wieku 18-24 lata – 8% (390 osób).

W okresie obowiązywania Programu najliczniejszą grupą wiekową niepełnosprawnych osób bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 45-54 lata, czyli osoby w wieku aktywności zawodowej, zaś najmniej liczna osoby powyżej 60 roku życia. Niemniej w ostatnich latach 2012 i 2013 wystąpiła tendencja wzrostowa liczby bezrobotnych zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w przedziale wiekowym 55-59 lat, - w omawianym przedziale wiekowym odnotowano wzrost o 10%.

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych wg wieku w latach 2006-2013.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy.

Opracowania dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy ze względu na rodzaj schorzenia nie są dostępne, niemniej posiadane dane w zakresie bezrobocia rejestrowanego wskazują na dużo gorszą sytuację osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i z tzw. schorzeniami specjalnymi od ogólnie i tak nienajlepszej sytuacji na rynku pracy osób niepełnosprawnych. Można postawić tezę, iż stopień niepełnosprawności i rodzaj schorzenia w głównej mierze determinuje aktywność zawodową osób niepełnosprawnych.

Najliczniejszą grupą wśród osób bezrobotnych niepełnosprawnych były osoby posiadające lekki stopień niepełnosprawności – 2 569 z czego 1 115 osób posiadało status długotrwale bezrobotnych, zaś najmniej liczna grupa były osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności – 95 osób.

Poniższa tabela przedstawia zależność liczby bezrobotnych osób niepełnosprawnych od posiadanego stopnia niepełnosprawności.

Tabela 10. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy wg stopnia niepełnosprawności.

Rok	Stopień niepełnosprawności		
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki
2006	43	629	967
2007	47	741	1440
2008	50	957	1757
2009	62	1290	2212
2010	85	1450	2442
2011	84	1576	2422
2012	99	1780	2471
2013	95	2063	2569

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy.

2.3 Zatrudnienie i aktywizacja zawodowa bezrobotnych osób niepełnosprawnych

W roku 2013 z ewidencji Urzędów Pracy wyłączono 6.976 osób niepełnosprawnych tj. o 531 więcej niż w roku 2012, w tym z tytułu:

- podjęcia pracy – 2 567 osób (w tym pracy niesubsydiowanej – 2 033 osoby),
- podjęcia stażu – 550 osób,
- rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej – 43 osób,
- podjęcia szkolenia – 194,
- podjęcia pracy subsydiowanej – 534 osób w tym:
 - prac interwencyjnych – 182 osoby,
 - robót publicznych – 128 osób,
 - pracy w zakładach pracy chronionej – 1 osoba,
 - zatrudnienia w ramach miejsc pracy subsydiowanych przez PFRON – 41 osób,
 - podjęcia działalności gospodarczej – 53 osób.

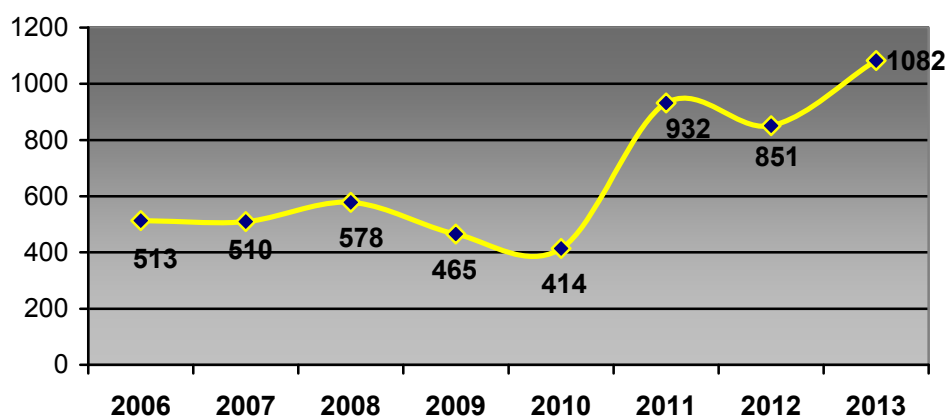
Posiadane dane wskazują, iż po okresie intensywnego rozwoju chronionego rynku pracy w latach 2004-2008 nastąpiło systematyczne zmniejszanie się znaczenia tego typu zatrudnienia – w 2013r. jedna osoba została wyłączona z ewidencji Urzędów Pracy z tytułu zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej (w 2012 r były to 64 osoby).

Na przestrzeni 12 miesięcy ubiegłego roku pracodawcy zgłosili do urzędów pracy łącznie 1 082 wolnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, co stanowiło 10% więcej od liczby zgłoszonych miejsc w 2012r.

Biorąc po uwagę podział na poszczególne powiaty regionu świętokrzyskiego, zaznacza się duże zróżnicowanie liczby wolnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. W roku ubiegłym największą ilością zgłoszonych miejsc legitymowały się urzędy pracy w powiatach: miasto Kielce – 198, powiecie kieleckim – 148, powiecie ostrowieckim 136 oraz powiecie skarżyskim 123. Najmniej zaś w powiatach: kazimierskim -13, pińczowskim 13 oraz jędrzejowskim 19.

Poniższy wykres przedstawia sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy – liczbę ofert pracy w urzędach pracy w latach 2006 -2013. Na podstawie zestawienia wynika, iż w okresie 2006-2013 liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych zwiększyła się ponad dwukrotnie. Największy przyrost liczby ofert pracy odnotowano w 2011r. – 932 oferty, po okresie zmniejszenia liczby wolnych miejsc pracy w 2012r. nastąpił w minionym roku wzrost o 27% liczby miejsc pracy.

Wykres 3. Wolne miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych w latach 2006 – 2013.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy.

4.2. Zatrudnienie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

W roku 2013 Wojewódzki Urząd Pracy ogłosił odrębny konkurs na realizację projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne w ramach Działania 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie”. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu podpisano **6 umów** na realizację projektów ukierunkowanych na wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe połączone ze stażami umożliwiającymi nabycie doświadczenia w miejscu pracy oraz wsparciem doradcy zawodowego. Konkurs ten umożliwił objęcie wsparciem **322 osób niepełnosprawnych** pozostających bez zatrudnienia. Zgodnie z obowiązującymi wymogami dotyczącymi efektywności zatrudnieniowej projektów realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w wyniku otrzymanego wsparcia zatrudnienie znajdzie co najmniej 20% uczestników projektów.

Łączna wartość projektów w ramach niniejszego konkursu wyniosła zgodnie z zawartymi umowami **6 769 76,39 złotych**. Okres rzeczowej realizacji projektów przypada na lata 2014 – 2015.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach działań do końca 2013 roku wsparciem objętych zostało **2 093 osoby niepełnosprawne**, w tym:

- W ramach Działania 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” – 2.047 niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia;
- W ramach Działania 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” – 46 osób niepełnosprawnych.

Dzięki otrzymanemu wsparciu dotacyjnemu w ramach POKL 152 osoby niepełnosprawne podjęły własną działalność gospodarczą.

3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Oddział Świętokrzyski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizował szereg zadań w formie programów celowych na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców regionu Świętokrzyskiego. W 2013r. realizowane były następujące zadania:

- ✓ w ramach wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez „Systemu Obsługi Dofinansowań” zrekompensowano podwyższone koszty zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- ✓ program „Junior” – aktywizacja zawodowa absolwentów niepełnosprawnych,
- ✓ Zadania zlecane organizacjom pozarządowym w zakresie rehabilitacji społecznej w ramach art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- ✓ Dofinansowanie zadania pn. „Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w art.18 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.
- ✓ Program „Wyrównywanie różnic między regionami” – wyrównanie szans osób niepełnosprawnych zamieszkujących regiony słabo rozwinięte i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej
- ✓ Program „Aktywny Samorząd” (dofinansowanie likwidacji barier transportowych i w komunikowaniu się umożliwiające uczestnictwo beneficjentów w aktywności społecznej oraz umożliwienie im pełnienia różnych ról społecznych).

Zadania realizowane w każdym z wymienionych powyżej programów koncentrowały się na kształceniu, zatrudnianiu, zwiększeniu zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, w tym doradztwo i poradnictwo. Ponadto realizacja w/w zadań ma na celu zmianę postaw wobec osób niepełnosprawnych, w szczególności w środowisku ich pracy.

Na realizację w/w zadań w 2013r. przeznaczono łącznie kwotę **12 723 650,87 zł** w tym:

- ✓ w ramach realizacji zadania ustawowego wspierającego zatrudnienie osób niepełnosprawnych w „**Systemie Obsługi Dofinansowań**” system jest obsługiwany centralnie w związku z czym nie ma możliwości oszacowania wydatkowanej kwoty na terenie województwa świętokrzyskie - **środki własne Biura PFRON**
- ✓ program „**Junior**” – aktywizacja zawodowa absolwentów niepełnosprawnych – do realizacji zadania przez Powiatowe Urzędy Pracy przekazano kwotę **725 895,00 zł - środki własne Biura PFRON.**
- ✓ Zadania zlecane organizacjom pozarządowym w zakresie rehabilitacji społecznej w ramach **art. 36** ustawy o rehabilitacji – **3 027 958,19 zł – środki własne Biura PFRON.**
- ✓ Dofinansowanie zadania pn. „Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w **art.18** ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się – art.47 ust.1 pkt 4 lit.c” – **44 479,69 zł – środki własne Biura PFRON.**
- ✓ Program „**Wyrównywanie różnic między regionami**” – **3 844 543,89 zł – środki własne biura PFRON.**
- ✓ Program „**Aktywny Samorząd**”- **5 080 774,10 zł – środki własne Biura PFRON.**

W związku z realizacją w/w zadań w 2013r. dofinansowanie otrzymało **1 878 osób niepełnosprawnych, 10 organizacji pozarządowych**, natomiast poprzez realizację Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami finansowo wsparto **54 projekty**:

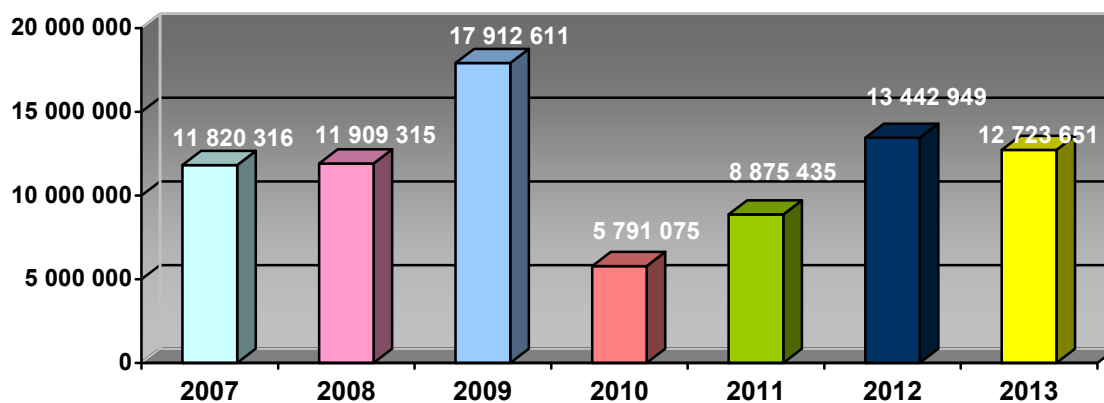
- ✓ w ramach realizacji zadania ustawowego wspierającego zatrudnienie osób niepełnosprawnych w „**Systemie Obsługi Dofinansowań**” w ponad **500** instytucjach zrekompensowano koszty zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- ✓ program „**Junior**” – aktywizacja zawodowa absolwentów niepełnosprawnych – ze środków Funduszu skorzystało **119** niepełnosprawnych absolwentów z terenu czterech powiatów.
- ✓ Zadania zlecane organizacjom pozarządowym w zakresie rehabilitacji społecznej w ramach **art. 36** ustawy o rehabilitacji. – w ramach art. 36 ogłoszono **1** konkurs oraz kontynuowano zadania wieloletnie z poprzednich konkursów, w których z dofinansowania skorzystało **10** organizacji pozarządowych działających na terenie województwa świętokrzyskiego.
- ✓ Dofinansowanie zadania pn. „Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w **art.18** ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się – art.47 ust.1 pkt 4 lit.c” – z pomocy w ramach zadania skorzystało **39** osób.
- ✓ Program „**Wyrównywanie różnic między regionami**” – w ramach programu zrealizowano **41** projektów w następujących obszarach:
 - obszar A- wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny – **7 projektów**,
 - obszar B - likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania - **6 projektów**,
 - obszar D - likwidacja barier transportowych – **22 projekty**.
 - obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych – **6 projektów**.

- ✓ Program „Aktywny Samorząd” – w ramach programu zawarto umowy z 14 powiatami w wyniku czego 1720 osób z terenu woj. świętokrzyskiego skorzystało ze środków PFRON

Mając na względzie perspektywę lat 2007-2013 łączna wysokość środków finansowych przeznaczonych przez Oddział Świętokrzyski PFRON na realizację zadań wyniosła **82 475 351zł**

Poniższy wykres przedstawia wydatkowanie środków w poszczególnych latach.

Wykres 4. Wydatkowanie środków przez Oddział Świętokrzyski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2007-2013.

Źródło : Oddział Świętokrzyski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

4. Departament Infrastruktury

Departament Infrastruktury w przedmiotowym Programie odpowiedzialny był za diagnozę celu strategicznego nr 3 w zakresie transportu publicznego i komunikacji osób niepełnosprawnych.

W roku 2013 Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego zlecił przeprowadzenie badania pn. „Analiza Sytuacji Rynkowej w Zakresie Regularnego Przewozu Osób w Transporcie Publicznym na Terenie Województwa Świętokrzyskiego w roku 2012”.

Działania związane z dostosowaniem oferty usługowej transportu dla potrzeb osób niepełnosprawnych stanowiły podstawę mobilności tej populacji. W całokształcie obsługi podróżnych niepełnosprawnych dominującą rolę odgrywa odpowiednie wyposażenie środków transportu oraz dostępna infrastruktura transportowa.

Przeprowadzona wśród przewoźników działających na terenie województwa świętokrzyskiego ankieta wykazała, iż zdecydowana większość pojazdów nie jest przystosowana do przewozu osób niepełnosprawnych. Jedynie na 10 liniach wdrożono udogodnienia dla osób o ograniczonej zdolności ruchowej.

Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród pasażerów komunikacji 22% z nich twierdzi, że autobusy komunikacji publicznej są przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych. Jednak 80% ankietowanych, którzy wyrazili takie zdanie pochodzi z Kielc. Trzeba zatem wziąć pod uwagę, że opinie te dotyczą nie tylko transportu dalekobieżnego, ale przede wszystkim komunikacji miejskiej. W 2012r. w województwie świętokrzyskim przebadano grupę ponad 2 000 osób pod kątem opinii na temat funkcjonalności komunikacji regularnej. Ocenie poddano m.in. jej przystosowanie do obsługi osób niepełnosprawnych. Najwyższy odsetek respondentów pozytywnie oceniających dostosowanie transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych – 34% odnotowano w powiecie kieleckim, oraz sandomierskim 16% , zaś najgorzej oceniono w powiecie pińczowskim – 100% negatywnych odpowiedzi. Podsumowując analizę wszystkich powiatów , można przedstawić ocenę komunikacji zbiorowej w całym województwie. Zdaniem użytkowników transportu zbiorowego nie jest ona pozytywna. Jedynie 1/5 pasażerów ocenia dostosowanie przewozów do osób niepełnosprawnych jako zadawalającą.

Infrastruktura kolejowa regionu wyposażona jest jedynie w dwa obiekty częściowo przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych. Jest to dworzec w Kielcach o przystosowanej toalecie i z zamontowanym w 2012 roku systemem komunikacji niewerbalnej dla głuchoniemych oraz dworzec w Skarżysku-Kamiennej o przystosowanych kasach. Oba budynki są przystosowane do osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Z kursującego po województwie świętokrzyskim taboru kolejowego 6 pojazdów było przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych. Do roku 2015 planowany jest zakup kolejnych 6 takich pojazdów.

W zakresie transportu publicznego i komunikacji osób niepełnosprawnych Departament Infrastruktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego refundował ulgowe

przejazdy w regularnym publicznym transporcie autobusowym osób zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U.2012, poz, 1138 z późn. zm). W myśl zapisów niniejszej ustawy koszty związane z finansowaniem uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów pokrywane są z budżetu państwa. Samorząd jedynie przekazuje przewoźnikom wykonującym krajowe autobusowe przewozy pasażerskie dopłaty do tych przewozów z tytułu stosowania ustawowych ulg w przewozach pasażerskich.

Na podstawie informacji Miejskiego Zarządu Dróg w Kielcach wynika, że w roku 2013 powstało 13 nowych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

5.1. Ochrona zdrowia – profilaktyka, leczenie, rehabilitacja medyczna.

Na potrzeby niniejszego raportu analizie poddano informacje uzyskane z instytucji orzekających o stopniu niepełnosprawności. Celem analizy w części pierwszej opracowania, będzie przedstawienie dynamiki problemu niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim. Kolejną część zawiera ocenę struktury niepełnosprawności i najczęstszych przyczyn wydawania orzeczeń. Ponadto, na podstawie danych zebranych z Narodowego Funduszu Zdrowia zaprezentowano dostępność do świadczeń rehabilitacyjnych.

5.1.1. Dynamika narastania problemu niepełnosprawności na podstawie liczby orzeczeń o niepełnosprawności, wydawanych przez uprawnione instytucje.

Zgodnie z zapisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Ustawa ta określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- Znaczny.
- Umiarkowany.
- Lekki.

Wszelkie ulgi, pomoc oraz świadczenia określone w ustawach i innych aktach prawnych, które mają wspomóc osoby niepełnosprawne, odwołują się do niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem wydanym przez właściwy organ.

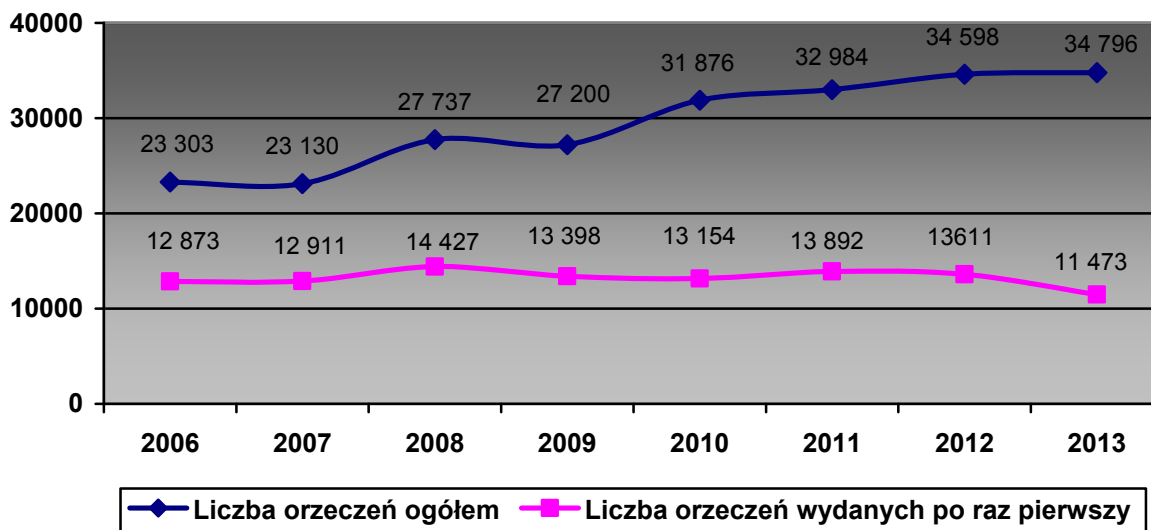
Osoba niepełnosprawna mająca prawne potwierdzenie swojej niepełnosprawności to osoba posiadająca orzeczenie/-a o:

- stopniu niepełnosprawności,
- niezdolności do pracy/ grupie inwalidzkiej.

W Polskim systemie prawnym funkcjonują następujące instytucje orzekające o stopniu niepełnosprawności:

- Dla celów pozarentowych – Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako instytucja odwoławcza,
- Dla celów rentowych – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 5. Liczba wydanych orzeczeń ogółem i pierwszorazowych dla osób w wieku 16 lat i więcej w latach 2006-2013.

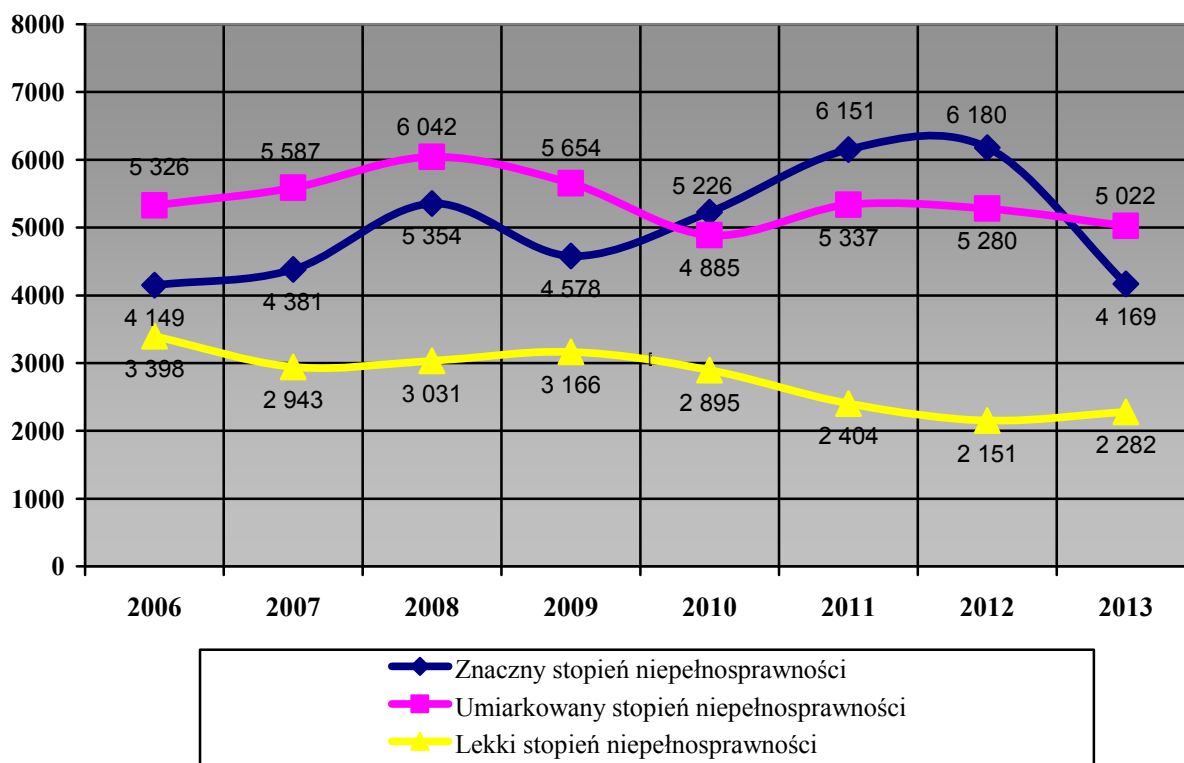
Źródło : Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W latach 2006 – 2012 liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności wzrastała a najintensywniejszy przyrost ogólnej liczby wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób w wieku powyżej 16 lat odnotowany został w latach 2007-2008 (wzrost o 19,9%) oraz 2009-2010 (wzrost o 14,7%).

Rok 2013 był kolejnym okresem w którym utrzymywała się tendencja wzrostowa w zakresie liczby wydanych orzeczeń ogółem, niemniej przyrost w stosunku do 2012r. był znikomy - 0,6%. Natomiast odmienna tendencja wystąpiła w zakresie orzeczeń wydanych po raz pierwszy - odnotowano blisko 16% zmniejszenie liczby orzeczeń tego typu.

Liczba orzeczeń wydanych osobom powyżej 16 roku życia w roku ubiegłym wyniosła 34 769, w tym liczba orzeczeń wydanych po raz pierwszy wyniosła 11 473 tj. 33% ogółu orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Wykrs 6 . Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej, według stopnia niepełnosprawności

Źródło.: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Liczba orzeczeń wydanych po raz pierwszy osobom w wieku 16 lat i więcej wg. stopnia niepełnosprawności na przestrzeni lat 2006-2013 charakteryzuje się znaczną dynamiką.

W omawianym okresie największą dynamiką charakteryzowała się liczba orzeczeń wydanych po raz pierwszy dot. znacznego stopnia niepełnosprawności. Po okresie wzrostu liczby wydanych orzeczeń w latach 2009-2012, w roku 2013 nastąpiło znaczne – 32% zmniejszenie liczby wydanych orzeczeń o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności. Tak znacznego spadku liczby wydanych orzeczeń o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności w omawianym okresie nie odnotowano. W roku 2013 osobom powyżej 16 roku życia Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydały 4 169 orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, co stanowiło wartość zbliżoną do roku 2006.

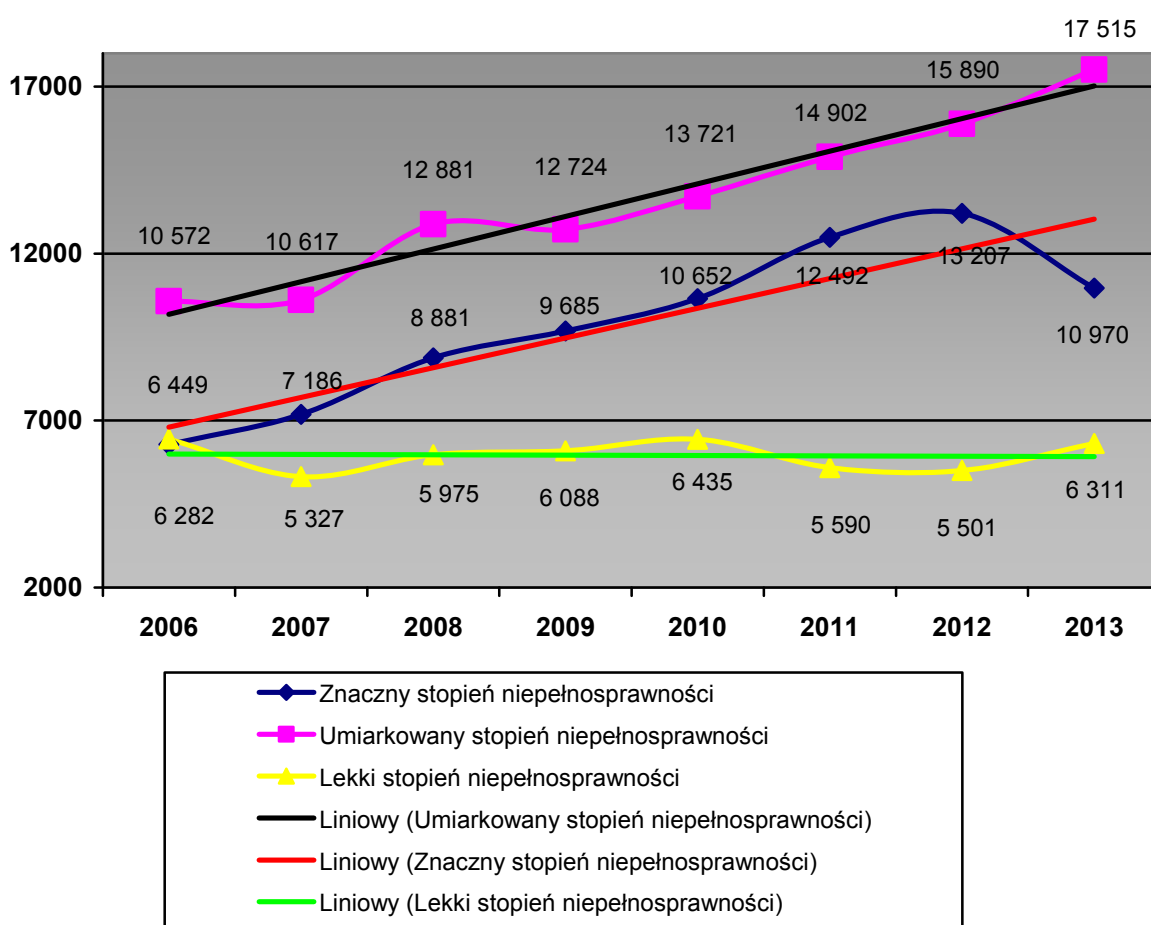
Liczba orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy osobom w wieku 16 lat i więcej w latach 2011-2013 utrzymywała tendencję spadkową – minus 32%. Największą liczbę orzeczeń zostało wydanych w roku 2008 – 6 042, zaś najmniejszą liczbę orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydano w roku 2010 najmniej 4 885.

Jedynie w przypadku liczby wydanych orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności na przestrzeni 2012 i 2013r. odnotowano wzrost wynoszący 6%. Ogólna tendencja w omawianym okresie lat 2006-2013 jest ujemna

Z jednej strony powyższe dane, świadczące o zmniejszeniu liczby pierwszorazowych orzeczeń o niepełnosprawności w 2013r. należy ocenić pozytywnie, z drugiej zaś strony spadek liczby orzeczeń wydanych przez powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności może wynikać z zaostżenia procedur i przepisów, a nie faktycznego zmniejszenia ilości składanych wniosków.

Analizie poddano również wszystkie wydane orzeczenia dla osób powyżej 16 roku życia z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności, w latach 2006 – 2013. Tendencje w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych w latach 2006 –2013 przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej.

Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Powyższy wykres obrazuje strukturę oraz tendencje orzecznictwa powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności w latach 2006-2013. Linia trendu dot. orzeczeń o znacznym oraz umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w analizowanym okresie wykazywała tendencję wzrostową. Natomiast w przypadku orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności linia trendu utrzymała się na jednym poziomie. Lata 2010-2012 charakteryzuje największy progres liczby wydanych orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności. W roku 2012 powiatowe zespoły ds.

orzekania o niepełnosprawności wydały łącznie 13 207 orzeczeń o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności, co stanowiło wartość najwyższą w omawianym okresie. Natomiast w roku 2013 wydano o 17% mniej orzeczeń o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności. Tendencją wzrostową charakteryzowała się także liczba wydanych orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. W roku 2013 wydano o 10% więcej orzeczeń o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w stosunku do roku 2012. O blisko 15% wzrosła w stosunku do 2012r. także liczba orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Jedną z najistotniejszych cech określających zbiorowość osób niepełnosprawnych jest płeć. Zamieszczona poniżej tabela przedstawia informacje o rozkładzie tej cechy w orzecznictwie osób powyżej 16 roku życia .

Tabela 11. Liczba osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności wg. płci w 2013r.

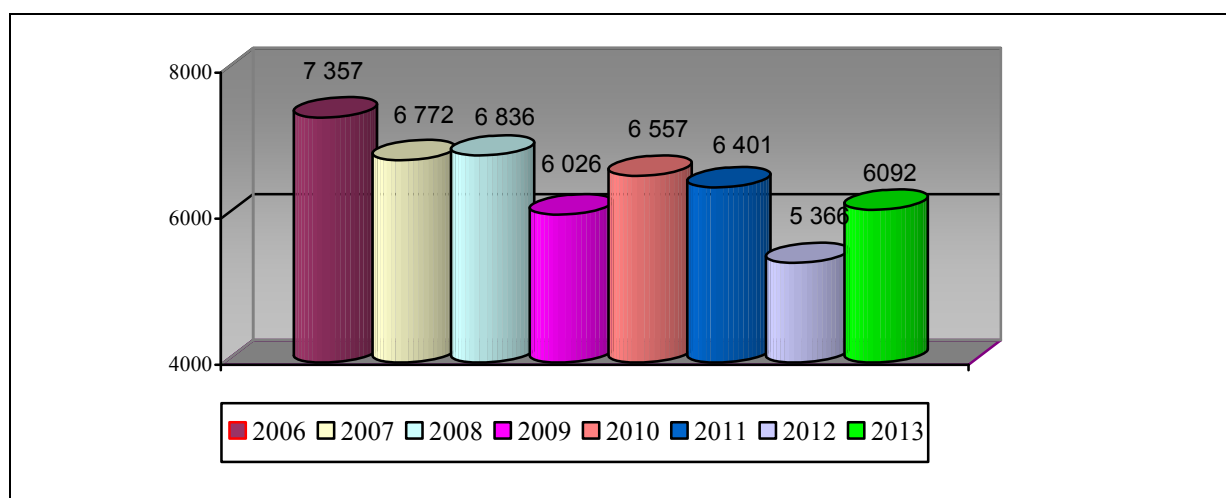
Płeć	Liczba bezwzględna	Udział procentowy
Mężczyźni	16 972	48,8
Kobiety	17 824	51,2
Razem	34 796	100

Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Powyższe dane wskazują na nieco wyższy odsetek niepełnosprawnych kobiet niż mężczyzn. Stanowiły one 51,2% ogółu osób niepełnosprawnych orzeczonych przez Powiatowe Zespoły Województwa Świętokrzyskiego w roku 2013. Mężczyźni stanowili 48,8% tej grupy. Tendencja ta miała miejsce również w latach poprzednich.

Analizie porównawczej poddano również orzeczenia wydane przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia.

Wykres 8. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2006 – 2013 dla osób przed 16 rokiem życia, zamieszkałych na terenie województwa Świętokrzyskiego.

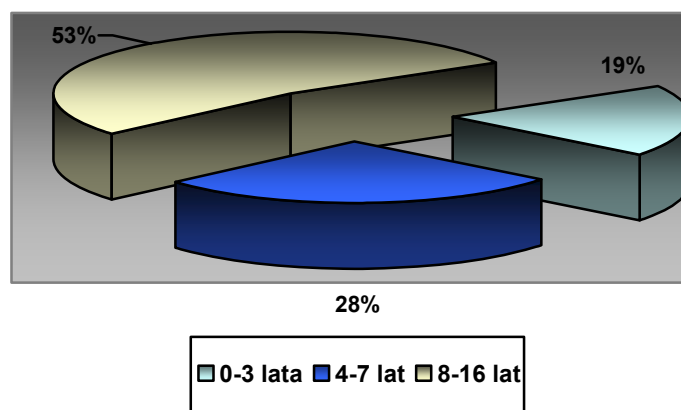

Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Od roku 2006 obserwuje się systematyczny spadek liczby orzeczeń wydanych dla osób przed 16 rokiem życia w województwie świętokrzyskim. Ilość wydanych orzeczeń zmniejszyła się: od liczby 7 357 w roku 2006 do 5 366 orzeczeń w 2012r. – czyli o 18%. Z kolei w 2013r. odnotowano 13% tj. o 726 wzrost w stosunku do roku 2012 liczby orzeczeń dla dzieci i młodzieży.

Wśród osób do 16 roku życia najliczniejszą grupą, której wydano orzeczenia o niepełnosprawności w 2013r. przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności były osoby w wieku 8-16 lat – 3 233 osób, następnie grupa w wieku 4-7 lat – 1 704 osoby, najmniej liczną grupę stanowiła grupa najmłodszych dzieci w wieku 0-3 lata – 1 155 orzeczenia.

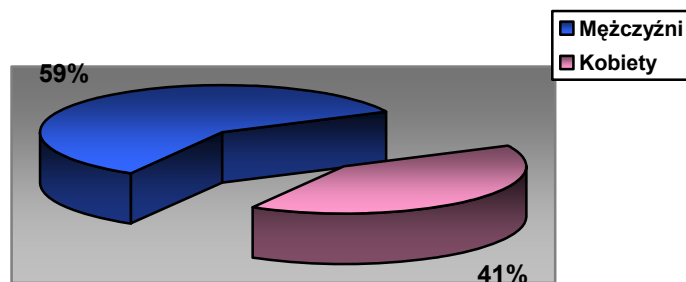
Wykres: 9. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2013r. dla osób przed 16 rokiem życia wg. wieku.

Źródło: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach .

Dokonując analizy pod względem płci w przypadku dzieci i młodzieży niepełnosprawnej mamy do czynienia z odmienną sytuacją niż w przypadku osób powyżej 16 roku życia. W tej grupie zdecydowanie więcej było mężczyzn – 59% ogółu, niż kobiet stanowiących 41%.

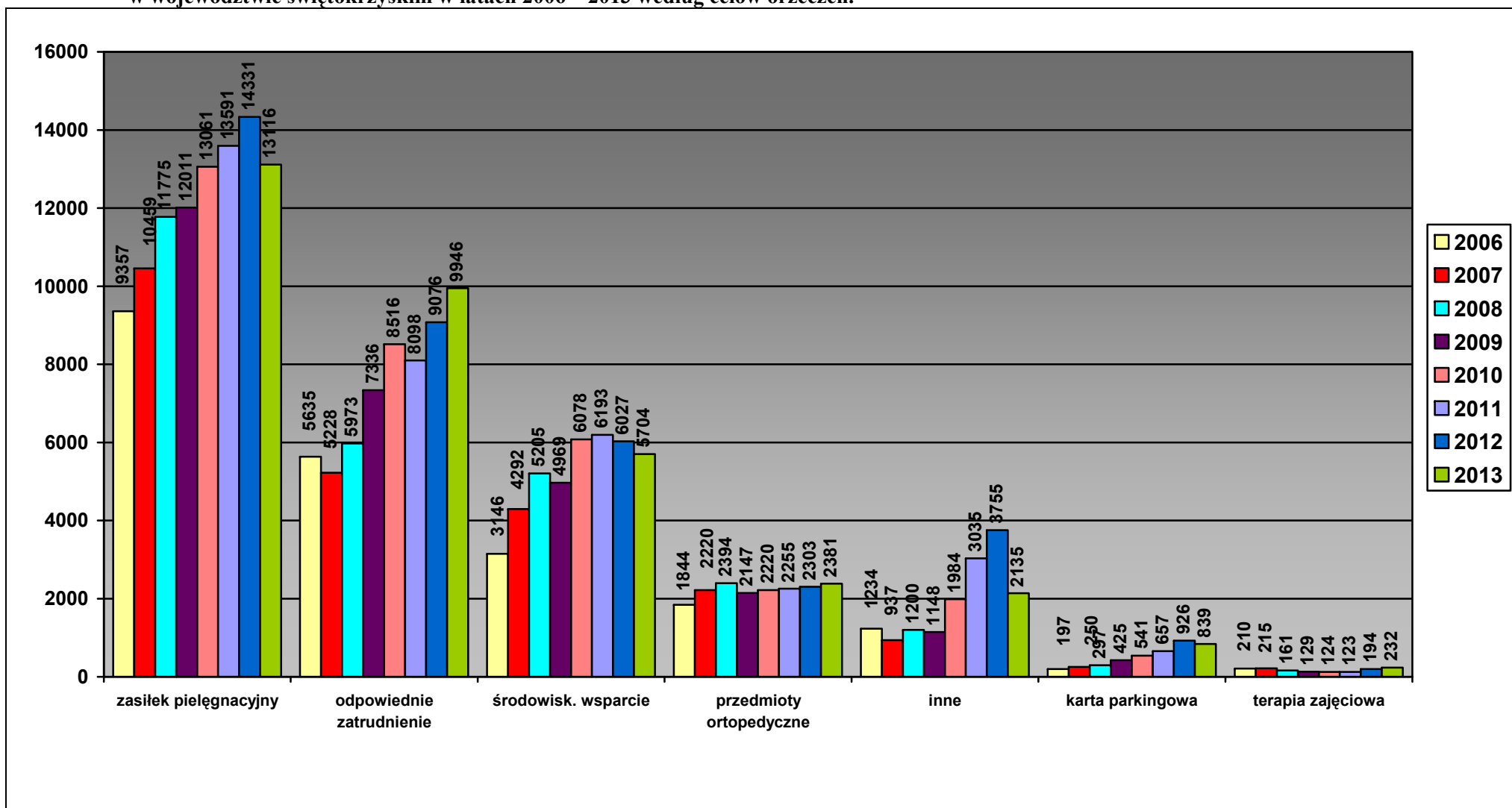
Wykres 10. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Świętokrzyskim w 2013 roku dla osób przed 16 rokiem życia wg płci.

Źródło: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach .

Kolejnym problemem, który poddano analizie jest cel orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności, dla osób w wieku 16 lat i więcej zamieszkałych w województwie świętokrzyskim. Ocenie został poddany okres 7 lat , czyli lata 2006– 2013. Orzeczenia o niepełnosprawności wydawane przez Zespoły dla osób powyżej 16 roku życia pozwalają korzystać z szeregu form pomocy lub uprawnień. Dlatego analizie poddano cel wydanych orzeczeń.

Wykres 11. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej zamieszkałych w województwie świętokrzyskim w latach 2006 – 2013 według celów orzeczeń.

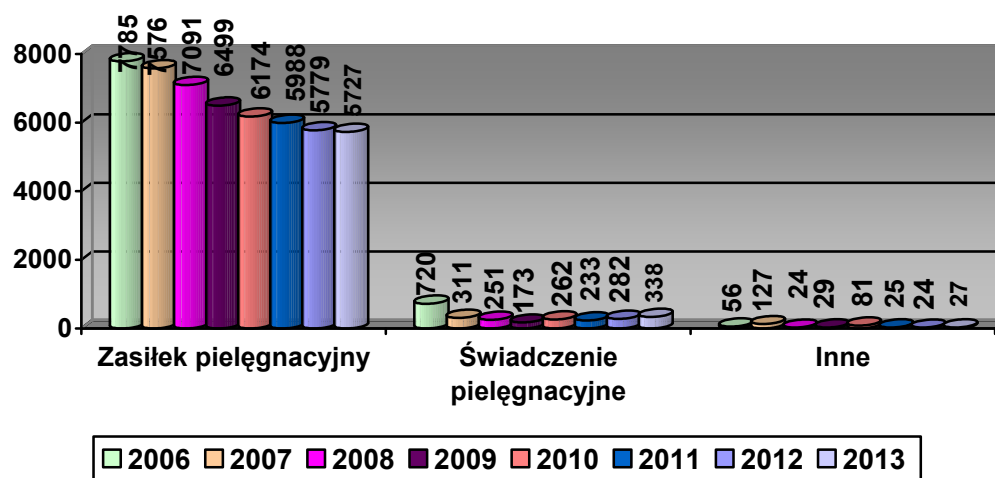
Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Powyższy wykres przedstawia korelacje pomiędzy liczbą wydanych orzeczeń osobom w wieku 16 lat i więcej, a ich celem. Największy odsetek orzeczeń został wydany celem uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego. Do roku 2012 widoczny był systematyczny wzrost liczby orzeczeń do celów uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego od wartości 9 357 w 2006r. do wartości 14 331 w 2012r., natomiast rok 2013 był jedynym w omawianym okresie rokiem, w którym odnotowano spadek – 7 %. W dalszej kolejności osoby niepełnosprawne ubiegały się o uprawnienia niezbędne do odpowiedniego zatrudnienia – odnotowano wzrost w stosunku do 2012r. o blisko 10%.

Najrzadziej wydawano orzeczenia celem szkolenia osób niepełnosprawnych, udziału w terapii zajęciowej oraz w związku z wyrobieniem karty parkingowej będącej jedynym dokumentem uprawniającym osoby niepełnosprawne do korzystania z ulg i przywilejów w ruchu drogowym.

Analizie poddano również cel złożonych wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia, zamieszkałych na terenie Województwa Świętokrzyskiego w latach 2006 – 2013.

Wykres 12. Liczba i cel złożonych wniosków dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2006 – 2013.

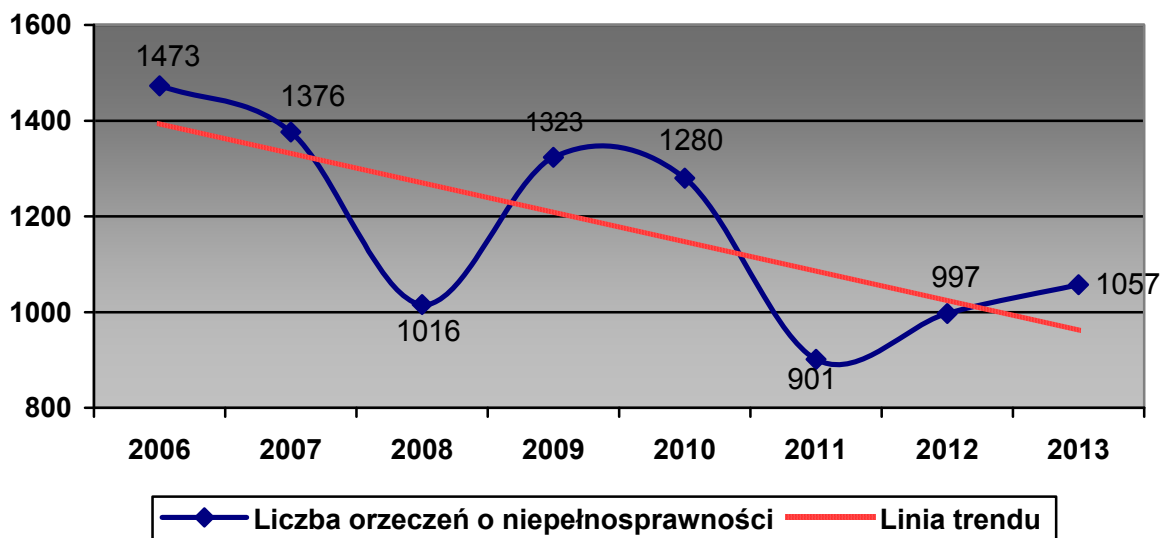

Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Głównym powodem ubiegania się o orzeczenie o niepełnosprawności wśród osób w wieku przed 16 rokiem życia było uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego, niemniej w omawianym okresie liczba orzeczeń wydawanych w powyższym celu systematycznie zmniejszała się z 7 785 w 2006 do 5 725 w 2013r.

Instytucjami uprawnionymi do orzekania o stopniu niepełnosprawności dla celów rentowych jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 14. Liczba wydanych orzeczeń przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach, w latach 2006 - 2013

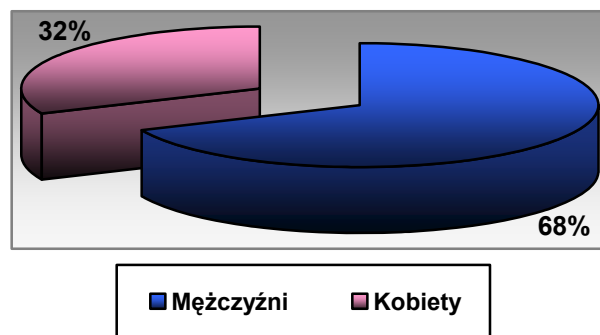

Źródło: Centrala Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie.

Charakterystyka orzeczeń wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach na przestrzeni lat 2006-2013 cechuje się znaczną dynamiką. Omawiany okres charakteryzuje ogólna tendencja spadkowa liczby wydanych orzeczeń - minus około 28% zmniejszenie liczby orzeczeń w sprawach rentowych wydanych przez ZUS. Jedynie w roku 2009 nastąpił znaczny wzrost liczby wydanych orzeczeń. Tendencja spadkowa liczby wydanych orzeczeń pierwszorazowych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych najintensywniej zarysowuje się w latach 2007-2008 oraz 2010-2011.

W roku 2011 liczba wydanych orzeczeń wyniosła 901 i była najniższa w omawianym okresie. Od 2011 roku liczba wydanych orzeczeń wzrosła, w roku minionym wyniosła 1 057, z czego liczba orzeczeń przyznanych mężczyznom była ponad dwukrotnie wyższa niż kobietom. Poniższy wykres obrazuje sytuację.

Wykres: 15 Liczba wydanych orzeczeń dla mężczyzn i kobiet przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach 2013r.

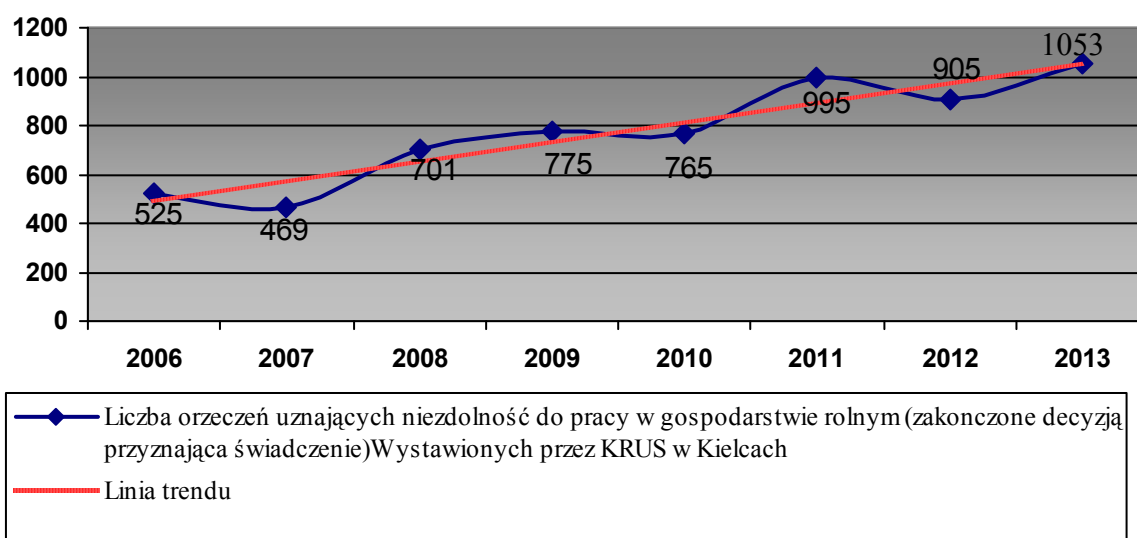
Źródło: Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach.

Ogólnie zarysowana tendencja z jednej strony może oznaczać, iż spada liczba osób starających się o orzeczenie niepełnosprawności, z drugiej zaś strony można wnioskować, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych stosuje rygorystyczne zasady w procesie orzekania o niepełnosprawności.

Ustawa z 12 września 1996 r. o zmianie Ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stworzyła podstawę prawną dla powołania w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) własnego systemu orzecznictwa lekarskiego.

Postępowanie orzecznicze w organach KRUS jest dwuinstancyjne - w związku z prowadzonym postępowaniem o ustalenie prawa do świadczeń z ubezpieczenia, orzeczenia wydają w pierwszej instancji lekarze rzeczoznawcy; w drugiej instancji - komisje lekarskie KRUS.

Wykres 13. Liczba orzeczeń wydanych w latach 2006 – 2013 przez Oddział Regionalny KRUS dla mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Źródło: KRUS o/Kielce.

Liczba wydanych orzeczeń o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym przez Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Kielcach na przestrzeni lat 2006 – 2013 wzrosła blisko o 100%. Niemniej w omawianym okresie można odnotować lata, w których nastąpił spadek liczby wydanych orzeczeń – rok 2007, 2010 oraz 2012, a także lata charakteryzujące się wzrostem liczby wydanych orzeczeń – lata 2008, 2011 oraz 2013. W roku 2013 nastąpił 16% wzrost liczby wydanych orzeczeń w stosunku do roku 2012.

5.1.2. Przyczyny niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim.

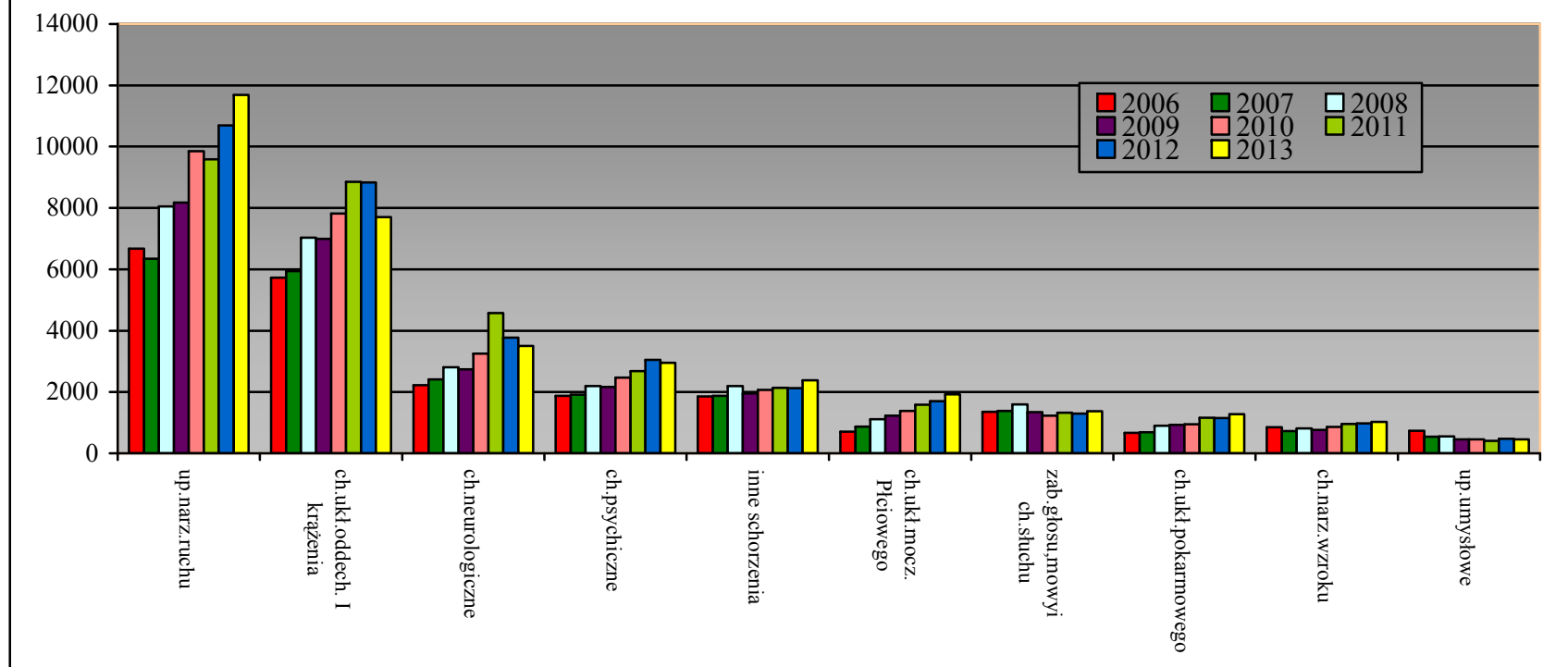
Za niepełnosprawną uznaje się osobę, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności

ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej⁴. Osoba niepełnosprawna jest jednostką w pełni swych praw znajdującą się w sytuacji upośledzającej ją stworzonej przez bariery środowiskowe, ekonomiczne i społeczne, których nie może tak jak inni ludzie przewyciężyć wskutek występujących w niej uszkodzeń.

Do głównych przyczyn niepełnosprawności zaliczamy: wady wrodzone, choroby przewlekłe oraz przyczyny nagłe – wypadki, urazy, zatrucia. Główny podział niepełnosprawności obejmuje niepełnosprawność psychiczną i fizyczną, z czego niepełnosprawność fizyczna najczęściej związana jest z wadami wrodzonymi. Pojęciem osoby niepełnosprawnej ze względu na dysfunkcję narządu ruchu określamy osoby o ograniczonej sprawności kończyn dolnych, górnych lub kręgosłupa. Na ubytki motoryczne składają się: uszkodzenia i braki w anatomicznej strukturze narządu, zaburzenia czynności motorycznych oraz deformacja narządu ruchu. Niepełnosprawność fizyczna to przede wszystkim bariera ruchowa.

⁴ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

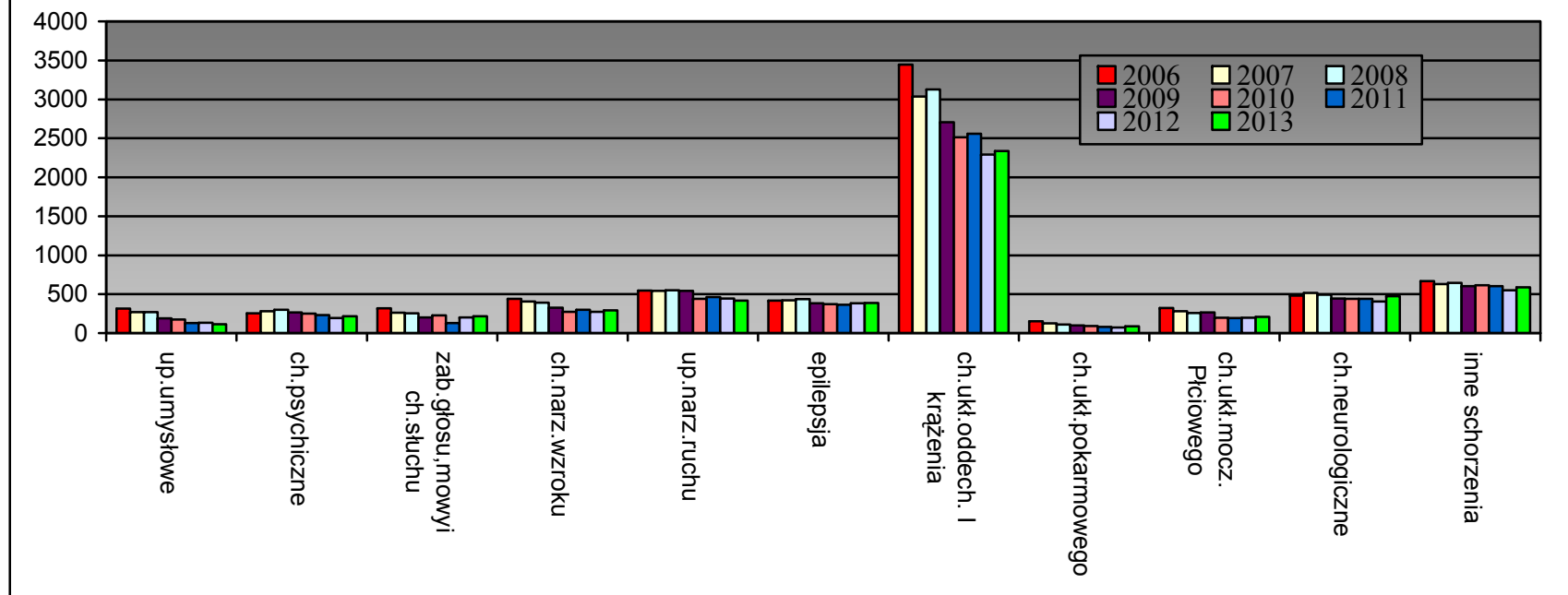
Wykres 16. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowe Zespoły ds.Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006 - 2013, według przyczyn niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej

Źródło: Wojewódzki Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach .

Powyższy wykres przedstawia najczęstsze przyczyny występowania niepełnosprawności wśród osób do 16 roku życia orzekane przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim. Zaliczamy do nich przede wszystkim wykazujące tendencję wzrostową w latach kolejnych : schorzenia narządu ruchu oraz choroby układu krążenia i oddechowego. Należy zaznaczyć, iż w 2013r. choroby narządu oddechowego i krążenia, choroby neurologiczne, psychiczne z kolei w 2013r. wykazały spadek.

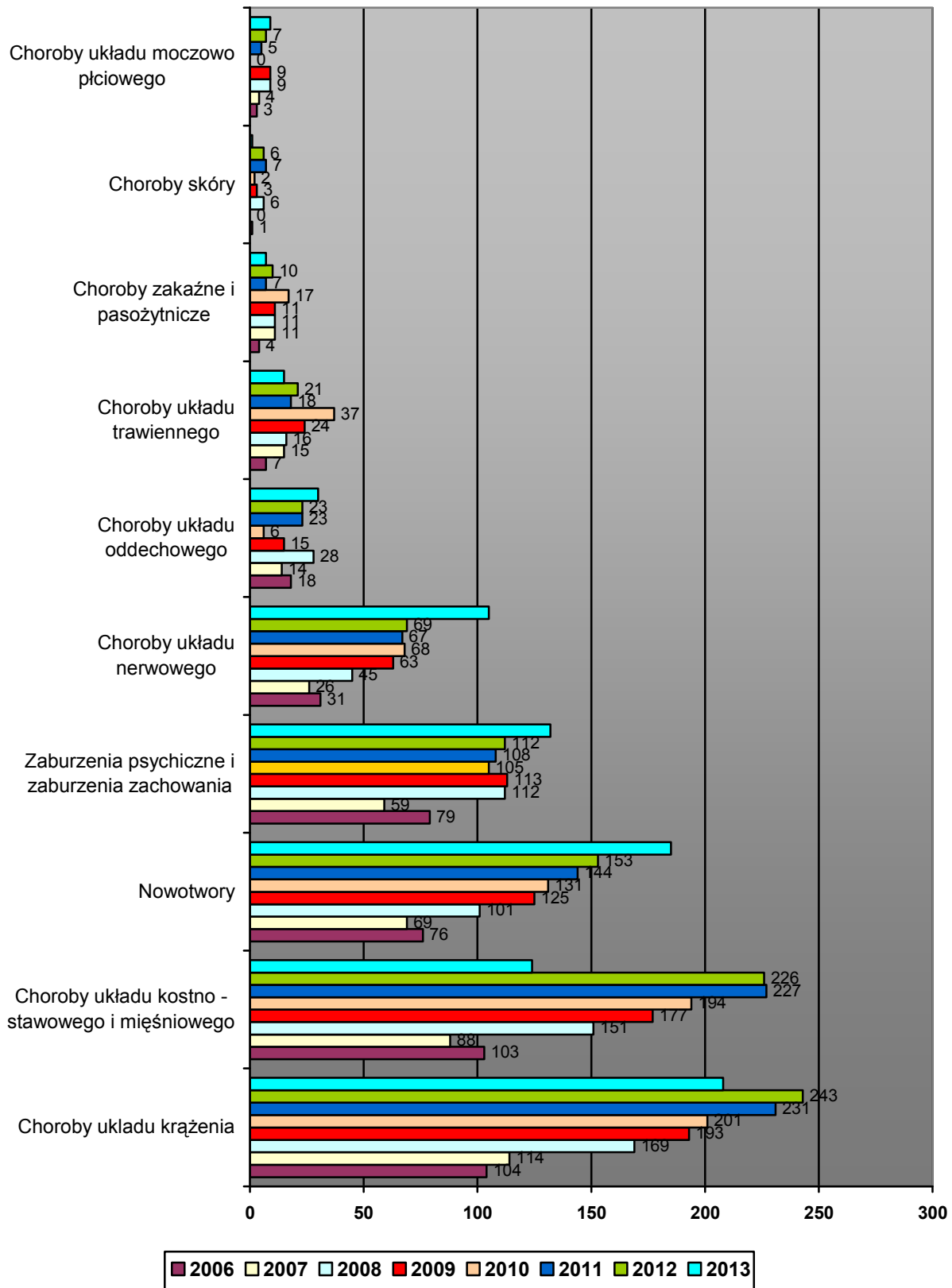
Wykres 17. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowe Zespoły ds.Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006 - 2013 według przyczyn niepełnosprawności dla osób w wieku przed 16 rokiem życia

Źródło: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach .

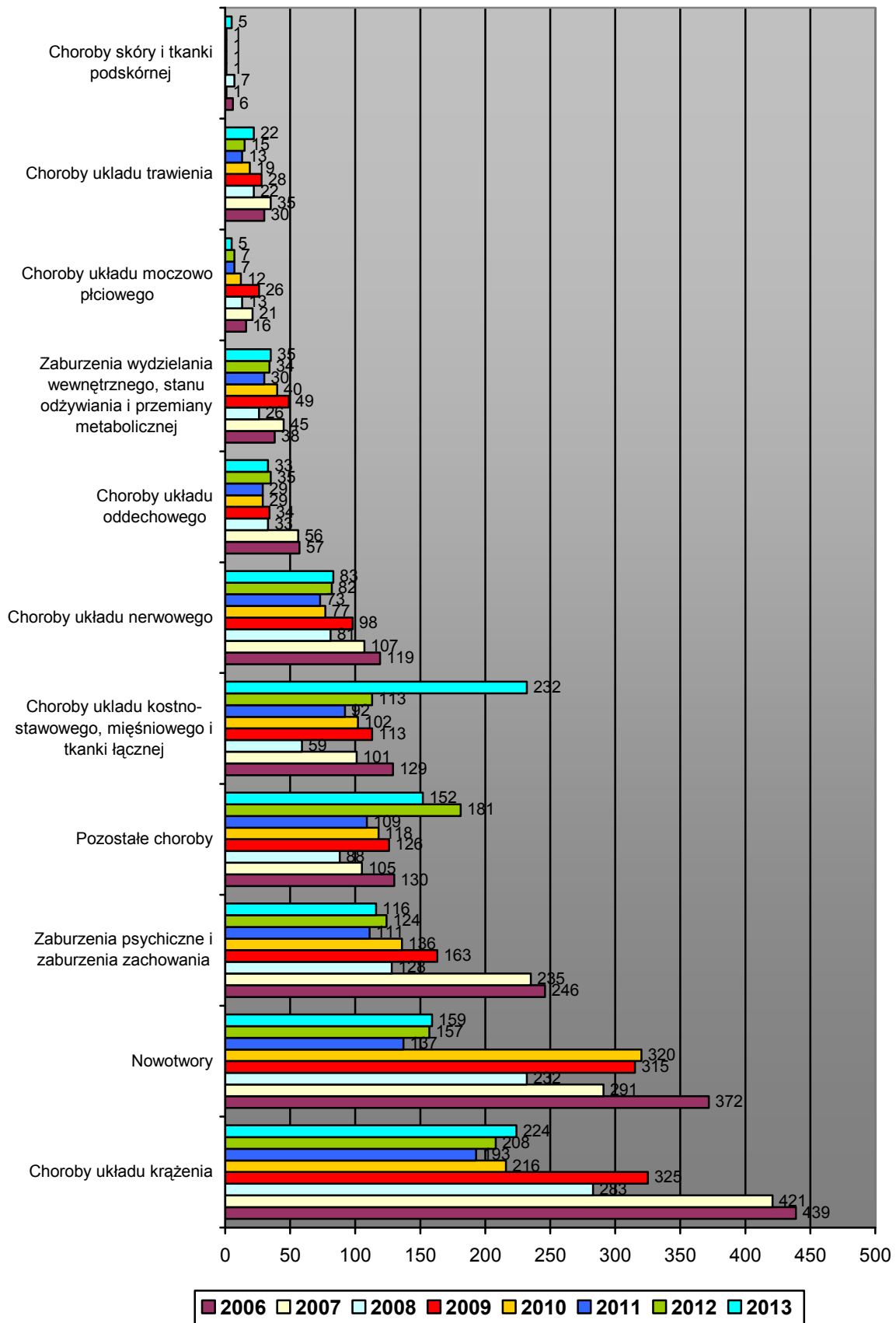
Wśród osób do 16 roku życia struktura przyczyn z jakich wydawane są orzeczenia o niepełnosprawności na przestrzeni lat 2006-2013 są zasadniczo niezmiennie. Dominującą przyczyną niepełnosprawności były choroby układu oddechowego i krążenia, choć należy odnotować tendencję spadkową w tym zakresie: od 3 445 w 2006r. do 2 338 w 2013r. Kolejną najczęstszą przyczyną występowania niepełnosprawności była kategoria „Inne schorzenia”, obejmujące schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Wykres 18. Orzeczenia wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach w latach 2006 – 2013 według przyczyn niepełnosprawności.

Źródło: Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach.

Wykres 19. Orzeczenia wydane przez Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Kielcach w latach 2006 – 2013 wg przyczyn niepełnosprawności.

Źródło: KRUS w Kielcach.

Wśród przyczyn występowania niepełnosprawności w 2013r. w grupie osób powyżej 16 roku życia wydanych przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych najczęściej występowały:

- choroby układu krążenia – 25,5%,
- nowotwory – 22,7%,
- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – 16,2%,
- choroby układu kostno – stawowego – 15,2%,

Niepokojącym zjawiskiem jest znaczny wzrost zachorowalności na nowotwory mieszkańców w regionie.

Wśród przyczyn występowania niepełnosprawności w 2013r. w grupie osób powyżej 16 roku życia do celów pozarentowych najczęściej występowały:

- choroby narządu ruchu – 34%
- choroby układu oddechowego i krążenia – 22%
- choroby neurologiczne 10%

Natomiast wśród przyczyn występowania niepełnosprawności w roku 2013 w grupie osób poniżej 16 roku życia najczęściej występują:

- choroby układu oddechowego i krążenia - 43 %
- „inne schorzenia”, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego-11%
- choroby neurologiczne – 9 %

W analizowanym 7 letnim okresie należy przyjąć, że pierwszoplanowe potrzeby zdrowotne w całym spektrum usług świadczonych przez zakłady ochrony zdrowia powinny dotyczyć chorób układu krążenia, układu oddechowego, schorzeń nowotworowych oraz chorób narządu ruchu. Wysokie wskaźniki dotyczą także zaburzeń psychicznych i zachowania oraz chorób neurologicznych.

5.1.3. Dostępność do świadczeń rehabilitacji medycznej.

Lecznictwo stacjonarne i ambulatoryjne.

Rehabilitacja medyczna, nazywana usprawnianiem leczniczym, jest programem leczenia funkcjonalnego, który ma za zadanie przywrócenie możliwie optymalnej sprawności w czynnym życiu społecznym. Prowadzi się ją w warunkach szpitalnych, ambulatoryjnych, sanatoryjnych i domowych. Koncepcja rehabilitacji zakłada następujące cechy: wczesność zapoczątkowania, powszechność, ciągłość, oraz kompleksowość.⁵

⁵ I. Karwat, A. Skwarez „Postępy Nauk Medycznych” Nr 3/2000

Wdrażanie i stosowanie rehabilitacji medycznej daje wymierne korzyści oraz przyczynia się do skracania czasu leczenia i powrotu osoby chorej lub niepełnosprawnej do możliwie pełnej sprawności fizycznej i psychicznej.

Poniższe zestawienia dotyczące udzielania świadczeń rehabilitacji medycznej opracowano na podstawie danych statystycznych Oddziału Świętokrzyskiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 12. Placówki rehabilitacji medycznej w województwie świętokrzyskim według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku.

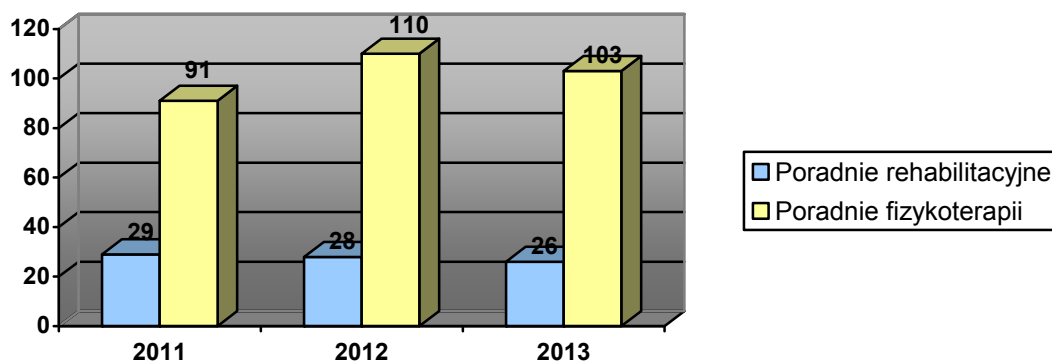
Wyszczególnienie	Liczba zakładów							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Oddziały rehabilitacyjne	11	11	12	13	13	13	14	13
Liczba łóżek w oddziałach rehabilitacyjnych	273	b.d.*	b.d.*	b.d.*	822	848	912	958
Dzienne oddziały rehabilitacyjne	18	20	19	28	31	29	30	27

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Świętokrzyski.

* b.d. – brak danych

W latach 2006– 2013 wzrastała liczba oddziałów rehabilitacyjnych osiągając w roku 2012 największą liczbą 14. Rok 2013 był jedynym w omawianym okresie, kiedy nastąpiło zmniejszenie liczby oddziałów rehabilitacyjnych. Pomimo zmniejszenia liczby oddziałów rehabilitacyjnych nastąpiło zwiększenie liczby łóżek w oddziałach rehabilitacyjnych w 2013r. oddziały rehabilitacyjne dysponowały 958 łózkami.

Wykres 20. Liczba poradni rehabilitacyjnych oraz fizykoterapii na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2011-2013.

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Świętokrzyski.

Na przestrzeni lat 2012 - 2013 na terenie województwa świętokrzyskiego uległa zmniejszeniu liczba poradni rehabilitacyjnych oraz poradni fizykoterapii posiadających podpisane umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Poniższa tabela przedstawia koszty świadczeń rehabilitacji medycznej oraz całkowitego kosztu realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej do całkowitego kosztu realizacji na przestrzeni 2006 – 2013 roku przez Oddział Świętokrzyski Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela 13. Koszty świadczeń rehabilitacyjnych w Oddziale Świętokrzyskim Narodowego Funduszu Zdrowia na przestrzeni 2006 – 2013 – kwoty w tys. zł.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Całkowity koszt realizacji wszystkich świadczeń zdrowotnych	1135213,25	1271935,31	1618168,00	1765141,36	1840582,36	1927995,56	2004722,40	2087288,38
Całkowity koszt realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej.	34502,79	40508,24	47095,09	62313,25	57045,21	60301,83	71936,50	71417,44
Relacja całkowitego kosztu realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej do całkowitego kosztu realizacji wszystkich świadczeń zdrowotnych.	3,04%	3,18%	2,91%	3,53%	3,10%	3,13%	3,59%	3,42%

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Świętokrzyski.

Zarówno całkowity koszt realizacji wszystkich świadczeń zdrowotnych jak i koszt realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej na przestrzeni lat 2006-2012 wzrastały. Jedynie w roku 2013 odnotowano nieznaczne zmniejszenie kosztów realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej. W roku 2013 całkowity koszt realizacji wszystkich świadczeń zdrowotnych wyniósł 2 087 728 838 zł i był najwyższy w omawianym okresie, natomiast całkowity koszt realizacji świadczeń rehabilitacji medycznej wyniósł 71 417 440 zł co stanowiło 3,42% kosztów realizacji wszystkich świadczeń zdrowotnych.

Wśród poszczególnych rodzajów rehabilitacji medycznej najpopularniejszymi są fizjoterapia ambulatoryjna oraz rehabilitacja ogólnoustrojowa w warunkach stacjonarnych. Koszt realizacji świadczeń z zakresu w/w rodzajów rehabilitacji wyniósł 78,3% całkowitych kosztów realizacji świadczeń rehabilitacyjnych poniesionych w roku 2013. Najmniej środków finansowych przeznaczono na rehabilitację pulmonologiczną w warunkach stacjonarnych – zaledwie 0,06% całkowitych kosztów realizacji świadczeń rehabilitacyjnych.

Zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczno - pomocniczy

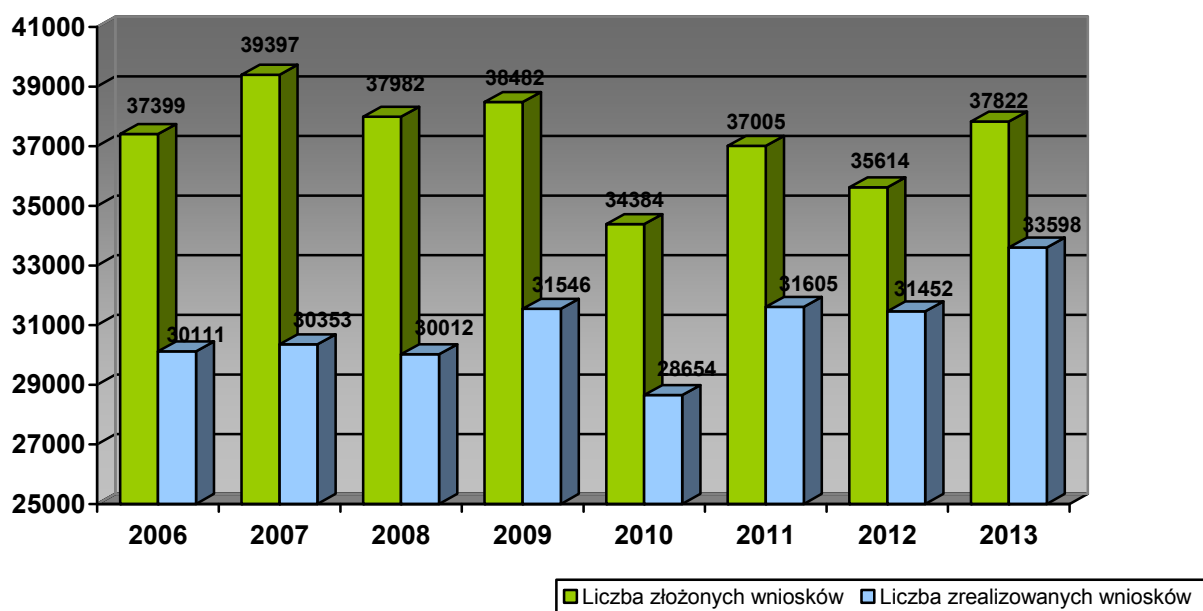
Osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Do przedmiotów

ortopedycznych i środków pomocniczych zaliczyć należy m.in.: wózki inwalidzkie, protezy, aparaty ortopedyczne, aparaty słuchowe, soczewki okularowe, obuwie ortopedyczne, materace przeciwoleżynowe, laski i kule.

Zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych jest refundowany w różnej wysokości - jednorazowo na określony czas. Wysokość refundacji oraz okres użytkowania określają przepisy *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 roku w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wybory medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środkami pomocniczymi*.

Skorzystanie z dofinansowania jest często jedynym sposobem nabycia odpowiedniego sprzętu przez osoby niepełnosprawne.

Wykres 21 Liczba złożonych oraz zrealizowanych wniosków o dofinansowanie sprzętu ortopedyczno - pomocniczego w woj. świętokrzyskim przez Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Świętokrzyski w latach 2006-2013.

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Świętokrzyski.

Lata 2006-2013 charakteryzowały się zmniejszeniem liczby złożonych wniosków przy systematycznym wzroście liczby wniosków zrealizowanych. Stosunek zrealizowanych do złożonych wniosków o dofinansowanie sprzętu ortopedyczno-pomocniczego w roku 2013 wyniósł 0,89, natomiast w roku 2006 0,81. Najmniej w stosunku do złożonych wniosków zrealizowano w roku 2008.

W zakresie kosztów zrealizowanych wniosków dot. zaopatrzenia ortopedycznego w latach 2006 – 2013 odnotowano systematyczny wzrost, w roku 2013 wyniósł 12.230.990,94 zł i był o blisko 26% wyższy niż w roku 2006.

Analogiczna sytuacja występowała w przypadku liczby wydanych kart zaopatrzenia comiesięcznego (środki pomocnicze wydawane cyklicznie) – odnotowano roczne zwiększenie liczby kart: z 21 844 w roku 2012 do 30 505 w 2013 , czyli wzrost o prawie 28,5% przy jednoczesnym wzroście całkowitego kosztu realizacji tego zadania z kwoty 7 016 255 zł w roku 2012 do 12 430 544 zł w roku 2013.

Istotną informacją, która obrazuje sytuację w zakresie dostępności do świadczeń rehabilitacyjnych w ramach oddziału stacjonarnego oraz dziennego, jest analiza średniego czasu oczekiwania oraz liczba oczekujących na przedmiotowe świadczenia. Narodowy Fundusz Zdrowia jest zobowiązany monitorować i udostępniać informacje w tym zakresie.

W roku 2013 najwięcej oczekujących osób na świadczenie rehabilitacji było w 21 Wojskowym Szpitalu Uzdrawiskowo-Rehabilitacyjnym w Busku Zdroju – 5 568 osób, rzeczywisty czas oczekiwania wyniósł 423 dni. Kolejnym pod względem liczby oczekujących było Uzdrawisko Busko-Zdrój – 2 414 osób , zaś czas oczekiwania wyniósł 276 dni.

5.2 Pomoc Społeczna.

Niepełnosprawność jest to niewątpliwie jeden z ważniejszych problemów współczesnego świata. Znaczenie tego zjawiska wynika z rozmiaru w jakim występuje oraz uwarunkowań społeczno – ekonomicznych.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę społeczną szczególnie zagrożoną marginalizacją, narażoną na wykluczenie społeczne, stąd rodzi się konieczność podejmowania zintegrowanych działań przez instytucje państwowe jak i sektora organizacji pozarządowych na rzecz tej grupy. Problem niepełnosprawności obejmuje szerokie spektrum problemowe, począwszy od niejednoznaczności w kwestii terminologicznej, kończąc na zjawiskach mu towarzyszących (problem zatrudnienia, czy edukacji). Wymaga więc całościowego podejścia, kompleksowej polityki ze strony państwa, jak również odpowiednich działań na szczeblu regionalnym, będących przedmiotem niniejszego opracowania.

„Wsparcie społeczne jest celem pomocy społecznej czyli sfery działalności polityki społecznej wspomagającej osoby niezdolne do pracy z powodu wieku, niepełnosprawności i innych przyczyn, a nie mających własnych środków utrzymania, ani możliwości korzystania z pomocy rodziny, nie posiadających właściwie zorganizowanej opieki oraz osób ,które znalazły się w przejściowo trudnej sytuacji”.⁶

5.2.1. Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych przez ośrodki pomocy społecznej.

Podstawową rolę z punktu widzenia odbiorcy świadczeń pełnią ośrodki pomocy społecznej. W województwie świętokrzyskim funkcjonują 102 ośrodki pomocy społecznej. Są odpowiedzialne m.in. za wypłacanie świadczeń pieniężnych, pracę socjalną oraz dostarczanie usług m.in. opiekuńczych, pielęgnacyjnych, interwencja kryzysowa. W ofercie świadczeń pomocy społecznej niepełnosprawni klienci mogą otrzymywać pomoc pieniężną, rzeczową oraz usługową.

Poniższa tabela przedstawia odsetek rodzin korzystających ze świadczeń w ośrodkach pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2006 - 2013 z powodu niepełnosprawności. Najmniejszy udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej OPS wynoszący 11% został odnotowany w 2009r. , zaś największy w roku 2011 – 33,6%. **Łącznie w latach 2006-2013 653 952 osoby otrzymały świadczenia z pomocy społecznej w tym 144 400 osób z tytułu niepełnosprawności.**

⁶ W. Okoń „Nowy słownik pedagogiczny” Wydanie IV Warszawa 2004r.

Tabela 14. Odsetek osób korzystających ze świadczeń w gminnych ośrodkach pomocy społecznej w województwie Świętokrzyskim w latach 2006- 2013 z tytułu niepełnosprawności.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	Razem
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem	82 127	80 182	71 620	63 980	104 471	86 512	83 841	81 219	653 952
Liczba korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	14 863	13 541	10 327	7 036	25 192	29 108	21 293	23 040	144 400
Relacja korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności do ogółu osób korzystających z pomocy społecznej w %	18	16,9	14	11	24,1	33,6	25,3	28,4	-

Źródło: Opracowanie własne.

*na podstawie sprawozdania MPIPS

Tabela 15. Wydatki w budżecie ośrodków pomocy społecznej w województwie Świętokrzyskim w latach 2006-2013 na świadczenia finansowe przyznane z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie w PLN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Ogół wydatków w budżecie gminy	3 089 577 957	3 156 365 122	2 892 683 172	2 321 678 064	2 683 441 151	2 526 109 609	2 397 693 806	2 304 549 825
Kwota wypłaconych świadczeń pomocy społecznej ogółem	198 256 287	186 399 952	193 532 678	217 438 713	336 112 000	249 672 085	216 280 198	200 744 091
Kwota wypłaconych świadczeń z powodu niepełnosprawności	46 885 136	45 187 056	44 367 000	56 003 702	93 248 300	47 948.625	52 762.085	54 472.181
Relacja wydatków na świadczenia z powodu niepełnosprawności do ogółu wydatków na świadczenia pomocy społecznej w %	23,6	24,2	22,9	25,7	27,7	19,2	24,4	27,1
Struktura świadczeń na rzecz osób niepełnosprawnych								
Zasiłki stałe	17 854 008	15 278 158	14 958 035	18 228 061	26 118 340	27 998 691,82	29 162 204,55	30 818 225,00
Zasiłki okresowe	25 887 450	26 985 110	25 583 127	21 149 326	3 126 042	9 079 649,36	10 243 045,97	19 457 567
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3 143 678	3 706 852	3 825 838	2 998 171	2 479 465	4 157 264,00	4 128 381,90	4 196 389,00
Liczba zawartych kontraktów socjalnych z klientem pomocy społecznej	583	652	667	1896	3 070	3 440	3 624	2 986
Liczba kontraktów zakończonych aktywizacją klientów pomocy społecznej	432	480	453	976	978	1 357	1 615	1 210

Źródło: Opracowanie własne. * na podstawie sprawozdania MPIPS

Na podstawie powyższego zestawienia wynika, iż nakłady na pomoc społeczną gmin regionu świętokrzyskiego wykazały się tendencją wzrostową w latach 2006-2010 - od kwoty 198 256 287zł do 336 112 000 zł – wzrost o 41% oraz spadkową od roku 2011 do 2013 – sukcesywne zmniejszanie od wartości 249 672 085 zł do 200 744 091 zł – czyli spadek 19,60%.

Istotnym z punktu widzenia realizacji zadań samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz samego środowiska osób niepełnosprawnych jest wskaźnik świadczący o wielkości zaangażowanych środków na zadania na rzecz w/w osób do ogółu wydatków ośrodków pomocy społecznej. Największy udział zadań na rzecz niepełnosprawnych w ogóle zadań realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej odnotowano w roku 2010 i 2013, odpowiednio 27,7% oraz 27,1%, zaś najmniej 2008r. i 2011r. – 22,9% oraz 19,2%.

W latach 2006-2013 ośrodki pomocy społecznej na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej wydatkowały kwotę 860 229 052 zł, w tym na zadania związane ze świadczeniami na rzecz osób niepełnosprawnych 137 615 300 zł.

Jednym z kluczowych narzędzi pracy socjalnej jest kontrakt socjalny. Definicję kontraktu socjalnego wprowadza art. 6 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, który przyjmuje, że *kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.*

Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt z osobą lub rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymywanie jego postanowień mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Na przestrzeni 2012 i 2013 roku odnotowano 17% zmniejszenie liczby zawartych kontraktów socjalnych. Odsetek kontraktów zakończonych aktywizacją klientów pomocy społecznej do ogółu zawartych kontraktów w 2013r. pozostawał na zbliżonym do lat poprzednich poziomie. Niemniej analizując lata 2006-2013 należy odnotować popularyzację kontraktu socjalnego jako narzędzia pracy socjalnej przejawiającą się pięciokrotnym zwiększeniem liczby zawartych kontraktów.

W zakresie podejmowanych czynności przez pracownika socjalnego należy działalność w środowiskach społecznych gdzie znajdują się jednostki wymagające pomocy w usamodzielnieniu, odzyskaniu lub umocnieniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Ze względu na powyższe zadania, praca socjalna jest dla w/w instytucji najważniejszym instrumentem rozwoju i realizacji zadań polityki społecznej.

Tabela 16. Zatrudnienie pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Liczba pracowników socjalnych w rejonie opiekuńczym	560	549	568	604	677	653	690	788

Źródło: Opracowanie własne.

* Opracowane na podstawie Sprawozdania MPIPS 03

Powyższe zestawienie obrazuje ilość pracowników socjalnych w regionie świętokrzyskim. Rok 2013 charakteryzował się znacznym – blisko 12,5% wzrostem liczby pracowników socjalnych w stosunku do 2012r., na przestrzeni lat 2006-2013 odnotowano prawie 29% wzrost liczby pracowników socjalnych, co jest wynikiem realizacji projektów ze środków unijnych.

5.2.2. Baza instytucjonalna pomocy społecznej

Domy Pomocy Społecznej

Dom pomocy społecznej jest instytucją świadcząca na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające, edukacyjne w formach i zakresach wynikających z indywidualnych potrzeb.

W Województwie Świętokrzyskim w 2013 r. funkcjonowało **36 domów pomocy społecznej**, w tym jeden o zasięgu gminnym i **2 DPS niepubliczne**.

Tabela 17. Liczba domów pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim - 2013r.

L.p.	Typ domu pomocy społecznej	Ilość
1	Dla osób przewlekle somatycznie chorych	7
2	Dla osób w podeszłym wieku	8
3	Dla niepełnosprawnych fizycznie	1
4	Dla przewlekle psychicznie chorych	12
5	Dla niepełnosprawnych intelektualnie	8
Razem		36

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Świętokrzyski Urząd Wojewódzki.

W roku 2013 ogólna liczba miejsc w domach pomocy społecznej regionu Świętokrzyskiego wyniosła 3 176 zaś mieszkańców łącznie było 3 119, z czego 854 – to osoby niepełnosprawne. Grupa ta stanowiła 27,4% ogółu mieszkańców domów pomocy społecznej. Od roku 2007 obserwuje się systematyczne zmniejszanie się liczby miejsc w DPS przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych. Natomiast na przestrzeni 2012-2013r. nieznacznie – o 7 osób wzrosła liczba niepełnosprawnych mieszkańców w domach pomocy społecznej regionu świętokrzyskiego.

Tabela 18. Miejsca i mieszkańcy w domach pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych na terenie Województwa Świętokrzyskiego w latach 2006-2013.

Rok	Miejsca w domach pomocy społecznej		Mieszkańcy w domach pomocy społecznej	
	Ogółem we wszystkich DPS	W DPS dla osób niepełnosprawnych	Ogółem we wszystkich DPS	W DPS dla osób niepełnosprawnych
2006	3300	768	3300	844
2007	3229	979	3169	945
2008	3229	932	3169	906
2009	3234	907	3215	871
2010	3233	901	3217	878
2011	3445	866	3371	855
2012	3454	866	3361	847
2013	3176	864	3119	854

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Środowiskowe domy samopomocy.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest jednostką organizacyjną resortu pomocy społecznej działającą na zasadach zadania zleconego samorządom, fundacjom lub stowarzyszeniom. Można przyjąć, że ŚDS-y stanowią główne ogniwo w budowaniu sieci oparcia społecznego w gminie i powiecie. Stanowią jedną z możliwości dającą szansę przewlekle chorym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie na godne życie i samodzielny wybór jego stylu. ŚDS zapewniają formy pomocy półstacjonarnej wśród których wyróżniamy m.in.:

- trening umiejętności życia codziennego (np. pranie i higiena, przygotowywanie posiłków, gospodarowanie pieniędzmi)
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych (kontakty społeczne, aktywność, odpowiedzialność)
- terapia zajęciowa (rzeźbienie, malowanie, itp.)
- poradnictwo psychologiczne i socjalne, psychoedukacja

W województwie świętokrzyskim w minionych latach liczba środowiskowych domów samopomocy systematycznie wzrastała: z 27 ŚDS w 2007 roku do 33 placówek w roku 2013 (wzrost o 18%).

Udział w zajęciach ŚDS jest popularną formą wsparcia osób niepełnosprawnych, świadczy o tym systematyczny wzrost liczby uczestników od 652 w 2006r do 856 w 2013r. Od 2011r liczba uczestników zajęć w ŚDS przekroczyła liczbę wolnych miejsc w placówkach; szczególnie mocno nasiliła się tendencja w roku 2013. Sugerując się powyższymi danymi można przyjąć, iż tendencja będzie pogłębiała się.

Tabela 19. Liczba miejsc i osób w Środowiskowych Domach Samopomocy w latach 2007-2013.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Liczba ŚDS	27	29	28	28	31	32	33
Ilość miejsc	693	728	738	738	815	844	856
Ilość osób	652	676	712	726	835	890	960
Wykorzystanie miejsc w %	94	93	96	98	102,5	105,5	112,1

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego.

*Opracowanie własne.

Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej

Ustawa z 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym umożliwiła tworzenie Centrów Integracji Społecznej (CIS-ów). Centra są bardzo ważnym elementem polityki rynku pracy, pierwszym etapem na drodze osób wykluczonych do zawodowej i społecznej aktywności.

Działalność CIS-ów obejmuje głównie warsztaty i szkolenia, umożliwiające zdobycie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych, a także indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, dopasowane do możliwości i umiejętności uczestnika oraz udział w grupach wsparcia, grupach samopomocowych, zajęciach terapeutycznych, umożliwiających zdobywanie praktycznych, umiejętności, ułatwiających rozwiązywanie problemów osobistych i rodzinnych, wzmacniających motywację do zmiany własnego losu i umożliwiających codzienne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2013r. funkcjonowało 6 Centrów Integracji Społecznej zlokalizowanych w :

- Kielcach,
- Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Staszowie,
- Jędrzejowie,
- Chmielnik,
- Skarżysku Kamiennej.

Łącznie w CIS w roku 2013 brało udział 592 uczestników, co stanowiło wartość o blisko 30% wyższą niż w roku 2012.

Kluby Integracji Społecznej to jednostki, których celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Na terenie województwa w 2013r. prowadziło działalność 12 Klubów Integracji Społecznej w:

- Busku –Zdroju,
- Jędrzejowie,
- Kielcach - 3 KIS-y,
- Końskich,
- Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Skarżysku – Kamiennej,
- Bliżynie,
- Skarżysku – Kościelnej,
- Starachowicach.
- Sędziszowie

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej to placówki pobytu dziennego, wyodrębnione organizacyjne i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Terapia w WTZ realizowana jest poprzez

terapię zajęciową oraz przez zajęcia ruchowe i ogólnousprawniające. Zajęcia w warsztatach prowadzone są zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii, przygotowanym dla uczestników. Działalność warsztatów ma charakter niezarobkowy, a ewentualny dochód ze sprzedaży produktów i usług wyrabianych przez uczestników przeznaczany jest na pokrycie kosztów związanych z integracją społeczną uczestników.

Na terenie Województwa Świętokrzyskiego w 2013r. funkcjonowało 25 warsztatów terapii zajęciowej, w zajęciach uczestniczyło 1026 osób.

5.2.4. Zadania obligatoryjne samorządu województwa i powiatowych z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Zakres i formy pomocy dla osób niepełnosprawnych, przede wszystkim zapewnienie pełnej ogólnodostępnej, całościowej rehabilitacji jest zadaniem niezwykle trudnym do realizacji. Wynika to m.in. z faktu, iż problematyka ta jest sferą wielopłaszczyznową, obejmującą swym zasięgiem praktycznie wszystkie działy państwa, przy czym wymaga zorganizowanej współpracy pomiędzy instytucjami różnych szczebli.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienie rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011, nr 127 poz. 721 z póź. zm.). Zgodnie z powyższym aktem prawnym rehabilitacja osób niepełnosprawnych została zdefiniowana jako zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

5.2.4.1. Zadania Samorządu Województwa.

Zadania samorządu województwa wynikają z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zadania te mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

1. Dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych,
2. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej,
3. Dofinansowanie zadań zleczanych fundacjom i organizacjom pozarządowym.

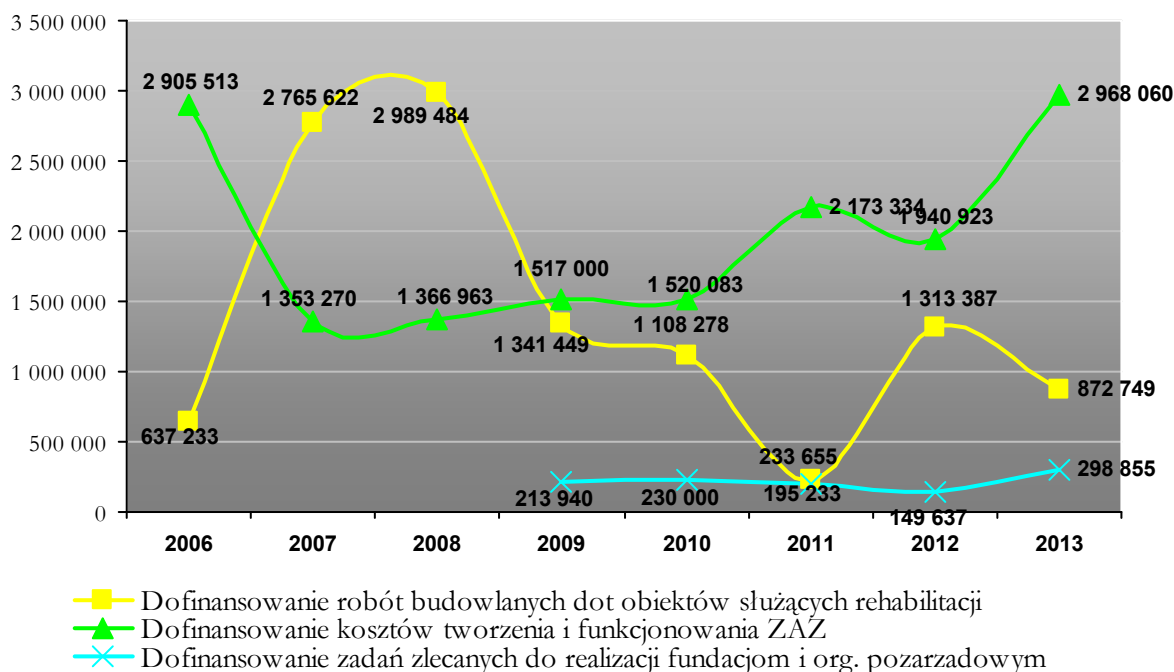
Tabela 20. Zadania realizowane przez Samorząd Województwa z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w latach 2006-2013.

Zadania Samorządu Województwa	Rok	Złożone wnioski					Umowy zawarte i zrealizowane					Wykorzystanie dysponowanych środków PFRON w PLN						
		Ogółem	Instytucje należące do sektora finansów publicznych		Instytucje nie należące do sektora finansów publicznych		Ogółem	Instytucje należące do sektora finansów publicznych		Instytucje nie należące do sektora finansów publicznych		Ogółem			Instytucje należące do sektora finansów publicznych		Instytucje nienależące do sektora finansów publicznych	
			Liczba	%	Liczba	%		Liczba	%	Liczba	%	Kwota przeznaczona	Kwota wykorzystana	%	Kwota	%	Kwota	%
Dofinansowanie robót budowlanych dot. obiektów służących rehabilitacji	2006	22	15	68	7	32	7	6	85	1	15	637 504,00	637 233,00	99,9	591 733,00	93	45 500,00	7
	2007	9	7	78	2	22	5	3	60	2	40	2 765 622,00	2 765 622,00	100%	2 099 949,00	76	6 65 673,00	24
	2008	19	14	74	5	26	12	9	75	3	25	2 989 484,00	2 989 484,00	100	2 323 426,00	78	666 058,00	22
	2009	17	13	76	4	24	7	4	57	3	43	1 341 449,36	1 341 449,36	100%	824059,36	61	517 390,00	39
	2010	9	7	78	2	22	5	3	75	1	25	1 108 278,00	1 108 278,00	100	994 278,00	90	114 000,00	10
	2011	5	2	40	3	60	2	2	100	0	0	1 616 766,00	233 655,00	14,45	233 655,00	100	0	0
	2012	13	8	61	5	39	8	6	75	2	25	1 332 592,00	1 313 442,00	98,5	542 017,00	41	790 575,00	59
	2013	8	3	37	5	63	7	2	28	5	72	872 798,00	872 749	99,99	257 593,00	30	615 156,00	70
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania ZAZ	2 006	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	2 916 991,00	2 905 513,97	99,6	755130,93	26	2 150 383,04	74
	2 007	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	1 375 304,00	1 353 270,22	98	753082,07	56	600 188,15	44
	2008	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	1375304,00	1 366 963,17	99,4	754740,00	56	612 313,17	44
	2009	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	1 517 000,00	1 515 621,53	99,9	832500,00	55	683 121,53	45
	2010	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	1 520 083	1 518 342,56	99,8	832500,00	55	685 842,56	45
	2011	2	1	50	1	50	2	1	50	1	50	2 253 879,33	2 171 783,11	96,36	1468370,33	65	703 412,78	31
	2012	4	1	15	3	75	2	1	50	1	50	1 945 522,00	1 940 923,34	99,7	1 205 522,00	62	735 401,34	38
	2013	3	1	33	2	67	3	1	33	2	67	2 984 766,00	2 968 060,00	99,4	1 392 319,00	47	1 575 741,00	53
Dofinansowanie zadań zleczanych do realizacji fundacjom i organizacjom pozarządowym*	2009	32	0	0	32	100	14	0	0	14	100	213 940,64	213 940,64	100%	0	0	231 940,64	100
	2010	26	0	0	26	100	18	0	0	18	100	230 000,00	229 030,64	99	0	0	229 030,64	99
	2011	36	0	0	36	100	22	0	0	22	100	1 153 641,67	195 233,41	100	0	0	195233,41	100
	2012	23	0	0	23	100	9	0	0	9	100	150 000,00	149 637,39	99,7	0	0	149 637,39	99,7
	2013	57	0	0	57	100	28	0	0	28	100	300 000,00	298 855,00	99,6	0	0	298 855,00	99,6
Zwrot kosztów za szkolenie zatrudnionych ON w związku z koniecznością zmiany profilu produkcji**	2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		295	77	-	218	-	161	43	-	117	-	29 225 621,00	25 099 603,34	-	15 860 874,69	-	12 265 452,65	-

* Zadanie realizowane od 2009r. ** Zadanie realizowane do 2009r

Poniższy wykres przedstawia wykorzystanie środków PFRON przez samorząd województwa Świętokrzyskiego w latach 2007-2013.

Wykres 22. Wykorzystanie środków PFRON na poszczególne zadania przez samorząd województwa w latach 2006 - 2013r.

Źródło: opracowanie własne.

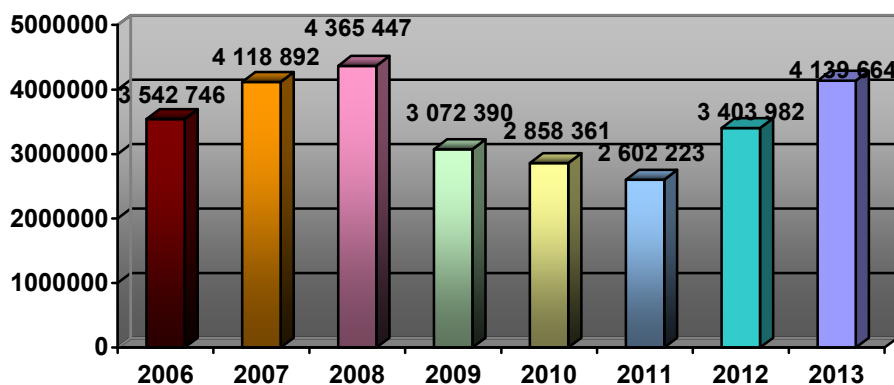
Na podstawie powyższego wykresu wynika, iż lata 2006 – 2011 charakteryzują się systematycznym zmniejszaniem wydatkowanych środków finansowych na realizację zadania: dofinansowanie robót budowlanych obiektów służących rehabilitacji. Kwoty na realizację powyższego zadania w poszczególnych latach charakteryzowały się dużą rozpiętością od 2.989.484 zł w 2008r. do 233 655zł w roku 2011. W roku 2012 na realizację powyższego zadania przeznaczono kwotę w wysokości 1313.387 zł. , natomiast rok 2013 charakteryzował się mniejszym wykorzystaniem środków – 872 749,00zł.

Realizacja zadania: dofinansowanie kosztów tworzenia i funkcjonowania ZAZ w latach 2007-2011 charakteryzowała się systematycznym zwiększeniem zaangażowania środków finansowych, natomiast w roku 2012 odnotowano 10,7% zmniejszenie wydatkowania środków finansowych na powyższe zadanie. Rok 2013 charakteryzowało znaczne – blisko 27% zwiększenie środków przeznaczonych na realizację powyższego zadania. Wynika to z faktu utworzenia kolejnego Zakładu Aktywności Zawodowej z siedzibą w Kielcach.

Od roku 2009 samorząd województwa realizował przy udziale środków finansowych PFRON nowe zadanie: dofinansowanie zadań zleczanych do realizacji fundacjom i organizacjom pozarządowym. Najwyższą kwotę na realizację powyższego zadania przeznaczono w 2013r. – 298 855 zł., zaś najniższą w 2012 – 149 637 zł.

W latach 2006 – 2013 łącznie na wszystkie zadania Samorządu Województwa Świętokrzyskiego realizowanych ze środków PFRON zostało wykorzystanych **24 551 925,00 zł.**, z czego najwyższą kwotę wykorzystano w roku 2008, zaś najniższą w roku 2011.

Wykres 23. Wykorzystanie środków PFRON przez samorząd województwa Świętokrzyskiego w latach 2006 -2013.

Źródło: Opracowanie własne.

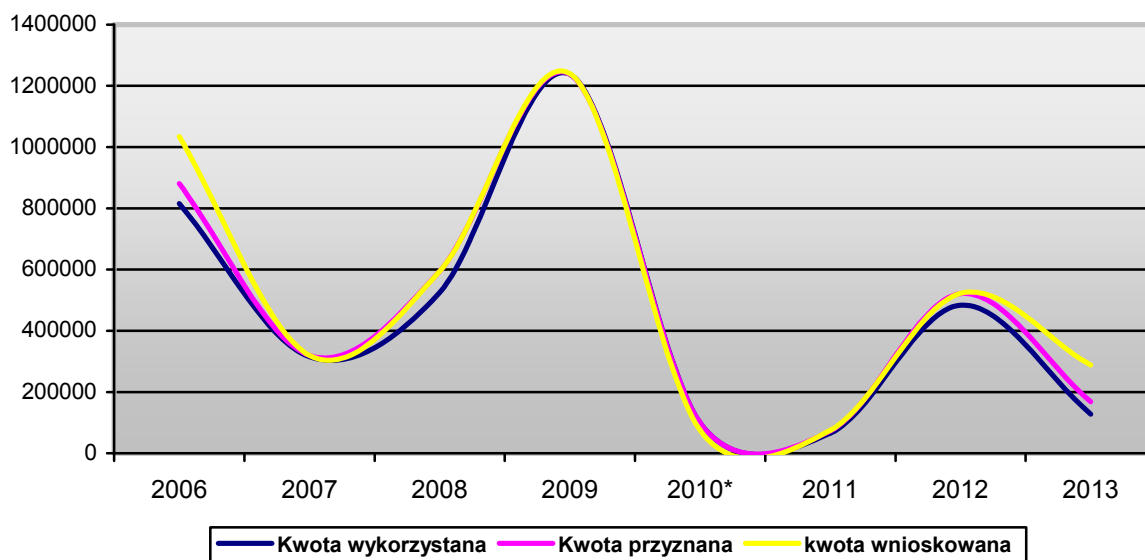
Samorząd Województwa Świętokrzyskiego jest również realizatorem programu finansowanego ze środków przekazywanych poza algorytmem przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pn. „*Program Wyrównywania Różnic Miedzy Regionami II*” – obszar A.

Celem strategicznym programu jest wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej. Celem realizowanego przez samorząd województwa Programu jest dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego do obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

W roku 2013 dofinansowanie w ramach w/w zadania otrzymało siedmiu wnioskodawców na łączną kwotę: **127 908,23zł.**

Poniższy wykres przedstawia realizację Programu w latach 2006-2013r. Największą kwotę na zadanie wydatkowano w roku 2009 – 1 237 936 zł oraz w roku 2006 – 815 927 zł.

Wykres 24. Wykorzystanie środków PFRON przez wnioskodawców w latach 2006-2013r. w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami.

Źródło: opracowanie własne.

5.2.4.2. Zadania samorządów powiatowych finansowanych ze środków PFRON:

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Zadania z zakresu zatrudniania i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych:

- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej
- udzielanie dofinansowania do wysokości 50% oprocentowania kredytów bankowych, zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.
- finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego niepełnosprawnych,

- zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy (staże, prace interwencyjne, szkolenia, przygotowania zawodowe w miejscu pracy).

Tabela 21. Wykorzystanie środków PFRON przez samorzady powiatowe województwa Świętokrzyskiego.

Powiat	Kwota przyznanych środków PFRON				Wykorzystanie na 31 grudnia				Wykorzystanie w %			
	2012		2013		2012		2013		2012		2013	
	Reh. społeczna	Reh. zawodowa	Reh. społeczna	Reh. zawodowa	Reh. społeczna	Reh. zawodowa	Reh. społeczna	Reh. zawodowa	Reh. społeczna	Reh. zawodowa	Reh. społeczna	Reh. zawodowa
Buski	1 700 973,00	224 284,00	1 325 373,00	155 750,00	1 700 794,04	214 608,00	1 325 354,52	155 720,93	99,99	95,69	100,00	99,98
Jędrzejowski	2 355 199,00	52 520,00	1 809 700,00	94 915,00	2 301 199,00	52 520,00	1 809 700,00	84 915,00	97,71	100,00	100,00	89,46
Kazimierski	938 419,00	38 664,00	779 503,00	21 376,00	938 231,00	38 664,00	779 503	21 376,00	99,98	100,00	100,00	100,00
Kielce	3 135 331,00	1 135 989,00	1 812 337,00	1 275 812,00	3 121 086,00	1 134 681,00	1 812 331,00	1 268 499,00	99,55	99,88	100,00	99,43
Kielecki	2 924 964,00	2 011 836,00	2 386 389,00	714 441,00	2 924 260,98	2 011 406,29	2 386 389,00	714 358,00	99,98	99,98	100,00	99,99
Konecki	1 144 914,00	498 214,40	767 840,00	557 959,00	1 146 531,00	494 763,00	767 840,00	416 645	100,14	99,31	100,00	74,67
Opatowski	1 349 729,00	55 411,00	1 328 127,00	46 520,00	1 317 383,00	55 327,00	1 327 731	46 328	97,60	99,85	99,97	99,59
Ostrowiecki	3 471 588,00	794 429,00	2 907 736,00	348 000,00	3 471 588,00	794 429,00	2 907 736,00	345 366	100,00	100,00	100,00	99,24
Pińczowski	1 272 084,00	0,00	1 057 331,00	0,00	1 272 102,00	0,00	1 057 331,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00
Sandomierski	3 542 954,00	269 202,80	3 249 951,00	125 000,00	3 542 954,00	253 556,84	3 249 948,00	124 961,00	100,00	94,19	100,00	99,97
Skarżyski	1 690 108,00	0,00	1 690 108,00	0,00	1 690 108,00	0,00	1 690 108	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00
Starachowicki	1 870 070,00	1 101 005,00	1 586 567,00	441 994,00	1 870 070,00	1 096 597,68	1 586 567,00	441 992,00	100,00	99,60	100,00	100,00
Staszowski	1 503 074,67	300 937,00	1 083 858,00	218 541,00	1 503 065,08	300 957,00	1 083 858,00	218 541	100,00	100,01	100,00	100,00
Włoszczowski	969 194,00	78 685,00	800 104,00	55 373,00	969 194,00	78 685,00	800 104	55 373,00	100,00	100,00	100,00	100,00
RAZEM	27 868 601,67	6 561 177,20	22 584 924,00	4 055 681,00	27 768 566,11	6 526 194,33	22 584 500,52	3 894 074,93	99,64	99,04	100,00	83,02

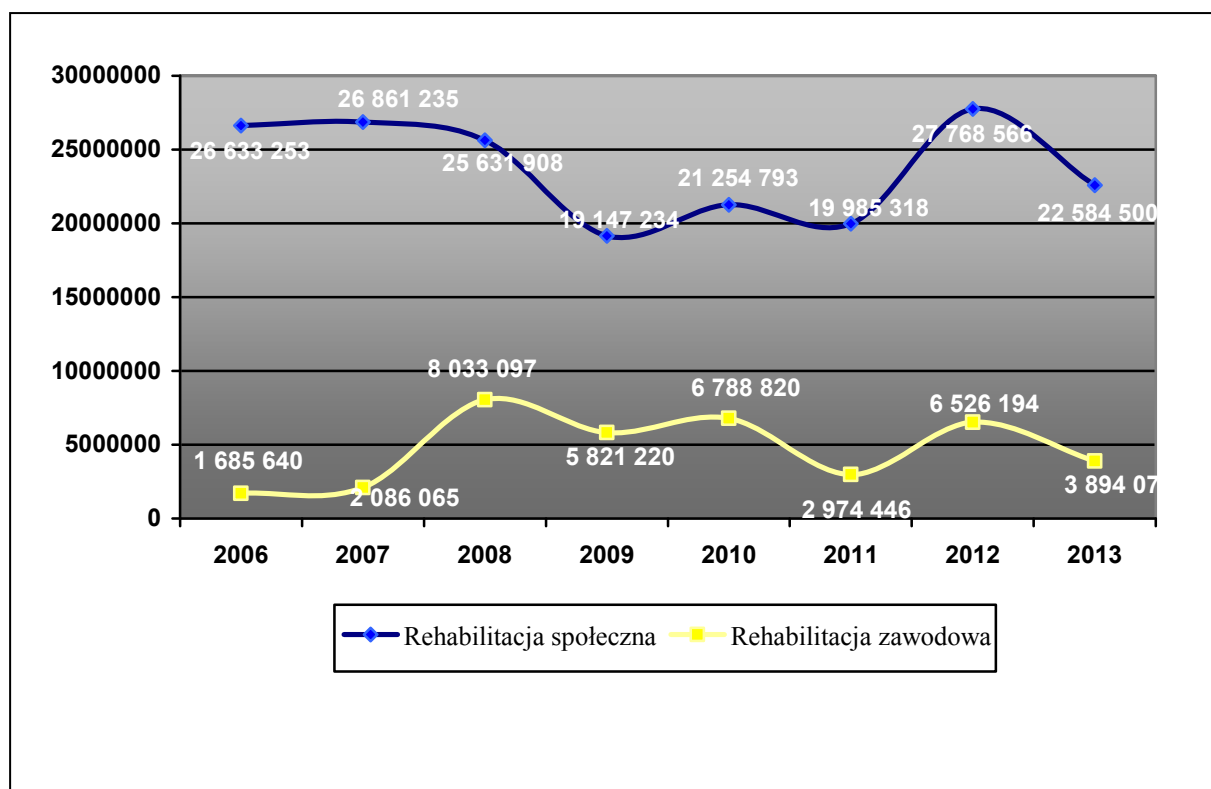
Źródło: Samorzady Powiatowe województwa świętokrzyskiego.

Z zebranych informacji wynika, iż wysokość przyznanych środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej przez samorządy powiatowe w skali województwa na przestrzeni 2012 i 2013r roku uległ zmniejszeniu o 23 %. Skuteczność wykorzystania środków PFRON przez powiaty w 2013 roku wyniosła 91,5%.

Wysokość środków PFRON przyznawanych powiatom na realizację zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ulegała znacznym rocznym wahaniom, utrudniając tym samym planowanie zakresu udzielanego wsparcia osobom niepełnosprawnym.

Na podstawie zestawionych danych obserwuje się znaczną różnicę w zaangażowaniu środków przez powiaty na zadania związane z rehabilitacją społeczną i zawodową. W roku 2013 powiaty województwa świętokrzyskiego na realizację zadań z zakresu **rehabilitacji zawodowej przeznaczyły jedynie 14% otrzymanych środków**. Sytuację obrazuje poniższy wykres.

Wykres 23. Wykorzystanie środków PFRON przez samorządy powiatowe województwa Świętokrzyskiego w latach 2006 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne.

Lata 2009 -2011 charakteryzowały się najniższym wydatkowaniem przez powiaty środków PFRON w omawianym okresie. W roku 2011 wydatkowano na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej **22 959 764 zł**. Najwięcej środków PFRON na zadania na rzecz osób niepełnosprawnych powiaty wydatkowały w roku 2012: **34 429 778zł**

Rehabilitacja społeczna – ma na celu przywracanie możliwości normalnego sposobu życia w naturalnym środowisku. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

1. wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
2. wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
3. likwidację barier w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
4. kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Najpopularniejszymi formami rehabilitacji społecznej w 2013r. był udział w zajęciach prowadzonych w Warsztatach Terapii Zajęciowej. Na to zadanie powiaty w 2013r. wydatkowały łącznie 15.960.443 zł, co jest kwotą zbliżoną do wydatkowanej w roku 2012.

Dofinansowanie zakupu niezbędnych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych czyli takich przedmiotów, które zgodnie z zaleceniami lekarskimi są niezbędne osobie niepełnosprawnej do codziennego funkcjonowania (protezy, kule, wózki inwalidzkie, aparaty słuchowe) otrzymało 6.759 osób na łączną kwotę **3 412 519 zł**; w stosunku do roku 2012 wydatkowano kwotę o blisko 35% niższą niż wydatkowana w 2012r.

Udział w turnusach rehabilitacyjnych stanowi także jedną z najatrakcyjniejszych form rehabilitacji społecznej. Turnusu rehabilitacyjnego nie należy utożsamiać z pobytem sanatoryjnym, ponieważ ideą turnusu rehabilitacyjnego dofinansowanego ze środków PFRON nie jest rehabilitacja lecznicza lecz przede wszystkim rehabilitacja społeczna. Na powyższe zadanie została rozdysponowana kwota **1 716 390 zł**, a dofinansowanie otrzymało **4 566 osób niepełnosprawnych**. Na powyższe zadanie wydatkowano blisko o połowę środków mniej niż w 2012r.

Na zadanie: **dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych w 2013r.** powiaty wykorzystały kwotę **1 306 106 zł**. Dofinansowanie otrzymało **1 846** osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy

Najwięcej środków PFRON powiaty wykorzystały na realizację zadania: zwrot **kosztów wyposażania stanowisk pracy dla osoby niepełnosprawnej – 1 700 168 zł** oraz **przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej – 1 057 766 zł**.

Najmniej środków finansowych powiaty przeznaczyły na zadanie: udzielanie dofinansowań do wysokości 50% oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne

na kontynuowanie działalności gospodarczej, prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego – kwota:
8 230,00zł.

5.2.5. Współpraca Samorządu Województwa oraz samorządów powiatowych i gminnych z organizacjami pozarządowymi.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek współpracy i wspierania organizacji pozarządowych. W ustawodawstwie polskim organizację pozarządową definiuje art. 3 ust. 2 w/w ustawy: organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia.

Formy współpracy między administracją publiczną a III sektorem można podzielić na:

- finansowe – zlecenie realizacji zadań publicznych, umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej, umowy partnerstwa
- niefinansowe – wzajemne informowanie, konsultowanie aktów normatywnych, tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

Współdziałanie trzeciego sektora z samorządami jest rzeczywistą potrzebą, jej celem jest skuteczne zaspokajanie potrzeb lokalnych społeczności we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

W ostatnich latach nastąpiła wzmożona aktywność organizacji pozarządowych w sferze społecznej i gospodarczej.

Współpraca Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi, ma na celu zwiększenie uczestnictwa obywateli w kreowaniu życia publicznego. Celem głównym takiej współpracy jest wzmocnienie społecznej świadomości oraz odpowiedzialności za siebie i otoczenie, budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez jego uaktywnienie oraz poprzez wprowadzenie innowacyjnych i skutecznych działań.

Podstawowym dokumentem, który opisuje zasady współpracy pomiędzy samorządem województwa, a działającymi w województwie świętokrzyskim organizacjami pozarządowymi jest uchwalany do 30 listopada każdego roku ***Program Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego***

z Organizacjami Pozarządowymi.

Województwo Świętokrzyskie w 2013 r. współdziałało z III sektorem głównie w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,

- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- turystyki i krajoznawstwa,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ochrony i promocji zdrowia,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- upowszechniania i ochrony praw konsumentów,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- promocji i organizacji wolontariatu.

W 2013 roku współpraca pomiędzy Samorządem Województwa Świętokrzyskiego, a organizacjami pozarządowymi odbywała się w formie *współpracy finansowej* oraz *współpracy pozafinansowej*. Współpraca ta realizowana była przez następujące departamenty Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostki podległe:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
- Departament Ochrony Zdrowia,
- Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki,
- Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska,
- Departament Polityki Regionalnej,
- Departament Funduszy Strukturalnych,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach

Działania podejmowane w ramach Programu są finansowane z budżetu Województwa, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz ze środków funduszy europejskich.

Tabela 22. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w ramach otwartych konkursów ofert w latach 2010 -2013

Obszar współpracy	Kwota zaplanowana				Kwota rozliczona				Liczba zawartych umów				Liczba złożonych ofert współpracy			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
<i>Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*</i>	230000	196700	150000	280 050	229030	195233	149637	278905	15	22	9	25	23	36	23	47
<i>Pomoc społeczna</i>	130000	89980	120000	100 000	128721	89833	109875	99986	16	16	11	13	29	38	25	24
<i>Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>	100000	93553	89820	80 000	99522	93528	89820	80000	14	9	13	10	53	16	23	21
<i>Przeciwdziałanie przemocy</i>	0	0	36005	50 000	0	0	36005	50000	0	0	5	8	0	0	10	16
RAZEM	460 000	380 233	395 825	510 050	457 273	378 594	385 337	508 891	45	47	38	56	105	90	81	108

Źródło: opracowanie własne

* zadanie realizowane ze środków PFRON.

Szczegółowej analizie w zakresie współpracy samorząd województwa z organizacjami pozarządowymi poddano okres lat 2010-2013. W omawianym okresie na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej wydatkowano największe środki – 852 805zł, podpisano łącznie 71 umów na realizację powyższego zadania. Na zadania z zakresu pomocy społecznej wydatkowano kwotę 428 415 zł , w ramach realizacji tego zadania podpisano 56 umów.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2013r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przekazał kwotę w wysokości:

- **510 050 zł** - w ramach otwartych konkursów ofert,
- **49 374 zł** w ramach trybu pozakonkursowego.

podpisując łącznie 62 umowy (w tym: **6 umów w trybie pozakonkursowym**) na realizację zadań publicznych w następujących obszarach:

- przeciwdziałania przemocy,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- pomocy społecznej,
- rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych – ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa Świętokrzyskiego.

Tabela 23. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w ramach trybu pozakonkursowego w 2013r.

Obszar współpracy	Kwota zaplanowana	Kwota rozliczona	Liczba zawartych umów	Liczba złożonych ofert współpracy
<i>Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych*</i>	19 950,00	18 616,59	3	10
<i>Pomoc społeczna</i>	19 810,00	19 810,00	2	4
<i>Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>	9 614,00	9 614,00	1	1
<i>Przeciwdziałanie przemocy</i>	0	0	0	2
RAZEM	49 374,00	48 040,59	6	17

Źródło: opracowanie własne

Na wsparcie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym w ramach przeprowadzonych 2 edycji konkursów ofert oraz w ramach trybu pozakonkursowego, na realizację realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych przeznaczono łącznie **300 000zł (28 umów)**.

Wydatkowanie ww. kwoty z podziałem na poszczególne zadania przedstawia się następująco:

- Zadanie 1 /Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych - aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby/ - **130 44 5zł (11 umów)**;
- Zadanie 2 /Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych (...)/ – **68 765 zł (8 umów)**;
- Zadanie 3 /Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć/ - **50 176zł. (5 umów)**;

- Zadanie 4 /Organizowanie i prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w rynek pracy/ - **0,00 zł.**
- Zadanie 5 /Organizowanie regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach / - **50 614 zł. (4 umowy).**

W ramach 2 konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego zaplanowano kwotę **300 000zł.** Spośród złożonych 47 ofert w dwóch konkursach ofert dofinansowano projekty podpisując 25 umów. W ramach trybu pozakonkursowego spośród złożonych 10 ofert dofinansowano projekty podpisując 3 umowy. Ogółem w ramach 2 przeprowadzonych edycji konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego beneficjenci wykorzystali **297 521,61 zł.**

Tabela 24. Współpraca samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi w latach 2010-2013.

	2010	2011	2012	2013
Liczba zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi	3	7	6	8
Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy – ogółem	86	134	138	116
Liczba organizacji, które złożyły oferty dot. osób niepełnosprawnych.	11	21	29	45
Liczba zawartych umów z organizacjami – ogółem	45	102	95	90
Liczba zawartych umów z organizacjami dot. podejmowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych.	13	29	34	40
Liczba uczestników projektów ogółem	14 650	35 343	29 956	15 244
Liczba uczestników projektów dot. osób niepełnosprawnych.	900	3.995	3 876	3 510

Źródło: Opracowanie własne.

Współpraca samorządu terytorialnego z trzecim sektorem odbywa się na każdym poziomie: województwa, powiatu i gminy i ma na celu pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców regionu Świętokrzyskiego. Powyższe zestawienie przedstawia wielkość współpracy samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi w latach 2010 -2013. Należy odnotować rokroczny wzrost zaangażowania samorządów powiatowych przejawiający się zwiększeniem liczby zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi. Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy najwyższa była w latach 2011-2012. W roku 2013 liczba ta wyniosła 116 i była niższa o 16% niż w roku 2012. Od roku 2011 zmniejsza się także liczba zawartych umów ogółem z organizacjami pozarządowymi.

W omawianym okresie odnotowano znaczny – czterokrotny wzrost liczby organizacji, które złożyły oferty współpracy w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ponad trzykrotny wzrost liczby zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zdecydowanie niższą aktywnością niż samorządy powiatowe wykazują się gminy – zaledwie 9% gmin podjęło współpracę z organizacjami pozarządowymi.

II. Cele, zadania, wskaźniki realizacji Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2006-2013.

Cel strategiczny 1

Kształtowania społecznych postaw akceptacji i tolerancji wobec niepełnosprawności i autonomii osób niepełnosprawnych.

Zadanie 1

Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej o prawie osób niepełnosprawnych do ochrony przed dyskryminacją.

Opracowanie i wydanie publikacji służących przybliżeniu problematyki niepełnosprawności		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	RAZEM
Wskaźniki:	Liczba opracowanych i wydanych publikacji	13	3	2	2	2	3003	8	9	3 042
	Nakład publikacji	5500	4500	30	30	6000	7800	2070	3020	29 850
	Liczba złożonych ofert współpracy w celu realizacji przedsięwzięć	6	1	4	0	1	8	5	3	28
	Liczba umów zawartych z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	1	0	0	1	5	3	1	11
	Środki finansowe zaangażowane na realizację zadania	6000	8380	0	14300	15000	78252	55 774	25 431	203 137
Organizowanie kampanii edukacyjnych w celu upowszechnienia informacji i wiedzy na temat niepełnosprawności										
Wskaźniki:	Liczba zorganizowanych form edukacji społecznej	0	43	41	33	3	18	16	2	156
	Liczba uczestników	0	1627	2819	4668	148	1092	1000	400	11 754

	zrealizowanych działań									
	Ilość materiałów wyprodukowanych	0	2300	5100	0	0	540	500	0	8 440
	Liczba złożonych ofert współpracy	0	13	14	0	0	26	9	0	62
	Liczba umów zawartych z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	13	14	0	0	20	6	6	59
	Środki finansowe zaangażowane na realizację zadania	0	58727	100954	0	0	40318	26400	16400	242 799

Źródło: Opracowanie własne

Poddając analizie dane zawarte w powyższej tabeli wynika, iż w latach 2006-2013 łącznie wydano 3042 publikacji dotyczących przybliżenia problematyki osób niepełnosprawnych. Na realizację powyższego zadania zaangażowano 203 137 zł., przy czym największą kwotę wydatkowano w 2011r. W zakresie organizacji kampanii edukacyjnych w celu upowszechnienia informacji i wiedzy na temat niepełnosprawności zostało zorganizowanych 156 form edukacji społecznych, z których łącznie skorzystało 11 754 osoby. Na organizację kampanii edukacyjnych w latach 2006-2013 samorzady powiatowe regionu świętokrzyskiego wydatkowały 242 799zł.

Zadanie 2

Przedstawianie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych i wkładu jaki wnoszą w życie społeczeństwa jako całości.

Organizowanie targów, wystaw i innych imprez o charakterze wystawienniczym promujących osiągnięcia i aktywność osób niepełnosprawnych.		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem:
Wskaźniki:	Liczba zorganizowanych inicjatyw	0	42	27	58	45	53	29	26	280
	Liczba uczestników	0	1890	1 254	1471	1358	1883	1824	1539	11 219
	Liczba zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	7	7	11	101	221	63	17	427
	Środki finansowe przeznaczone na organizację w/w imprez	0	38400	37274	113664	63624	19499	39473	20000	313 934

Inspirowanie programów radiowych i telewizyjnych w celu propagowania osiągnięć naukowych i zawodowych osób niepełnosprawnych										
Wskaźniki:	Liczba zaangażowanych mediów	2	10	7	3	1	2	1	0	26
	Liczba i zasięg zorganizowanych działań medialnych z udziałem osób niepełnosprawnych	0	8	12	0	7	10	2	0	39
	Liczba zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	0	0	0	1	1	2	0	4
	Środki finansowe przeznaczone na organizację w/w imprez	0	0	1 500	15000	7400	20541	5600	0	50 041

Źródło: Opracowanie własne

W ramach realizacji zadania: *Przedstawianie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych i wkładu jaki wnoszą w życie społeczeństwa jako całości* analizie poddano wskaźniki: organizowanie targów, wystaw i innych imprez o charakterze wystawienniczym promujących osiągnięcia i aktywność osób niepełnosprawnych oraz inspirowanie programów radiowych i telewizyjnych w celu propagowania osiągnięć naukowych i zawodowych osób niepełnosprawnych. W omawianym okresie zorganizowanych zostało 280 imprez o charakterze wystawienniczym, w których uczestniczyło ponad 11 000 osób. Z kolei w celu promocji i propagowania osiągnięć naukowych i zawodowych osób niepełnosprawnych zostało zaangażowanych 26 mediów, na co przeznaczono 50 041 zł.

Zadanie 3.

Uświadamianie różnym grupom społecznym różnicowania występującego między osobami niepełnosprawnymi oraz różnych form dyskryminacji, na które są narażone.

Organizowanie szkoleń dla kadr instytucji pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem obsługi z zakresu potrzeb osób niepełnosprawnych oraz współpracy z niepełnosprawnym klientem.		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem:
Wskaźniki:	Liczba zorganizowanych szkoleń	2	14	2	2	2	5	2	1	30
	Liczba uczestników szkoleń	38	230	30	30	32	80	36	20	496

	Liczba złożonych ofert współpracy w celu realizacji zadania	0	4	4	0	0	0	0	0	8
	Liczba zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	3	0	0	0	0	0	0	3
	Środki finansowe zaangażowane na realizację zadania	0	10000	0	14300	0	0	2 500	1250	28 050
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla członków rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych										
Wskaźniki:	Liczba zorganizowanych szkoleń	2	6	7	10	17	29	29	21	121
	Liczba uczestników szkoleń	22	112	62	142	146	325	271	406	1 486
	Liczba złożonych ofert współpracy w celu realizacji zadania	1	3	1	3	36	12	33	11	100
	Liczba zawartych umów z podmiotami zewnętrznymi na realizację zadania	0	2	0	1	1	0	3	9	16
	Środki finansowe zaangażowane na realizację zadania	0	0	0	55000	25600	36000	86 260	82 401	285 261

Źródło : Opracowanie własne

Powyższe zadanie realizowano poprzez: organizowanie szkoleń dla kadr instytucji pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem obsługi z zakresu potrzeb osób niepełnosprawnych oraz współpracy z niepełnosprawnym klientem oraz poprzez organizowanie szkoleń i warsztatów dla członków rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych. W omawianym okresie samorządy powiatowe zorganizowały łącznie 30 szkoleń, w których wzięło udział 496 pracowników instytucji pomocy społecznej. Najwięcej szkoleń - 14 zostało przeprowadzonych w roku 2007 – wzięło w nich udział 230 osób. W zakresie organizacji szkoleń dla członków rodzin w analizowanym okresie w przeprowadzonych 121 szkoleniach wzięło udział 1486 osób.

W ramach Priorytetu VII - *Promocja integracji społecznej* Działania 7.1 – *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*; Poddziałania 7.1.3 *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej* Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej od 2008r. realizuje w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projekt systemowy pn. „*Edukacja receptą na lepsze jutro*”. Celem projektu jest szkolenie i doskonalenie kadry pomocy i integracji społecznej w województwie świętokrzyskim.

Wykorzystanie środków finansowych przyznanych w latach 2008- 2013 na realizację projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej „Edukacja receptą na lepsze jutro” przedstawia poniższa tabela.

Rok	Kwota wykorzystana
2008	706 370,76
2009	1 899 472,85
2010	1 653 025,33
2011	1 561 346,14
2012	1 014 822,24
2013	1 733 634,61
Razem	8 568 671,93

W ramach projektu systemowego w latach 2008-2013 zostało przeszkolonych 8 178 pracowników i przedstawicieli jednostek pomocy i integracji społecznej z terenu województwa świętokrzyskiego.

W szkoleniach powiązanych z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań jednostek pomocy i integracji społecznej w szczególności dotyczących osób niepełnosprawnych uczestniczyli pracownicy m.in. :

- ośrodków pomocy społecznej;
- powiatowych centrów pomocy rodzinie;
- domów pomocy społecznej;
- warsztatów terapii zajęciowej;

Zadanie 4

Stymulowanie samodzielności i aktywności osób niepełnosprawnych w ich naturalnym środowisku społecznym.

Rozwój systemu informacji obywatelskiej i poradnictwa specjalistycznego w 2013r.				
	Gmina		Powiat	
	TAK	NIE	TAK	NIE
Czy powiat prowadzi specjalistyczne poradnictwo?	34	68	8	6
Liczba osób korzystających z informacji i poradnictwa	7 050		2 362	
Liczba złożonych ofert współpracy na realizację zadania	0		1	
Liczba zawartych umów na realizację zadania	0		1	

Środki finansowe przeznaczone na realizację zadania	0	5 620
---	---	-------

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie przedstawia rozwój systemu informacji obywatelskiej i poradnictwa specjalistycznego. Z nadesłanych danych samorządów powiatowych wynika, iż w większości powiatów w 2013r. prowadzone było specjalistyczne poradnictwo. Natomiast spośród 102 nadesłanych gmin jedynie w 31 z nich prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo. W poprzednich latach realizacji programu powyższa tendencja była utrzymywana. Trudności przysparza oszacowanie liczby osób korzystających z informacji i poradnictwa z uwagi na brak prowadzenia rejestrów świadczonych porad.

Cel strategiczny 2

Wspierania aktywizacji i integracji osób niepełnosprawnych poprzez system pomocy społecznej.

Zadanie 2

Stymulowanie samodzielności i aktywności osób niepełnosprawnych w wypełnianiu funkcji opiekuńczej i zapewnienie opieki osobom samotnym

Metody i wskaźniki realizacji.

Stosowanie modelowych rozwiązań w zakresie rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych w ramach integracji z UE.

Osoby niepełnosprawne są jedną z priorytetowych grup objętych wsparciem Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ze względu na swoją trudną sytuację społeczną, ekonomiczną i zawodową. Osoby niepełnosprawne mogą uzyskać wsparcie w ramach działań wdrażanych w ramach komponentu regionalnego. Osoby niepełnosprawne uczestniczą w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI, VII, VIII i IX ze względu na specyfikę oferowanego w nich wsparcia.

Aby ułatwić dostęp i zwiększyć możliwość skorzystania ze środków EFS zastosowano kryteria zarówno dostępu jak i strategiczne preferujące osoby niepełnosprawne. Ponadto w 2012r. w ramach działania 7.4 ogłoszono konkurs dedykowany wyłącznie osobom niepełnosprawnym.

2. Wspieranie tworzenia centrów integracji społecznej/ klubów integracji społecznej w latach 2006-2013

Liczba zaopiniowanych wniosków o utworzenie CIS	Wysokość środków finansowych w budżecie województwa przeznaczonych na wyposażenie i działalność CIS	Liczba jednostek organizacyjnych CIS
7	250 703	6

Źródło: Opracowanie własne

Samorząd województwa może przyznać dotację na pierwsze wyposażenie oraz dotację na działalność przez okres pierwszych 3 miesięcy z dochodów własnych samorządu województwa przeznaczonych na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W okresie objętym realizacją programu w regionie zostało utworzonych 3 CIS. W roku 2013 na terenie Województwa funkcjonowało 6 Centrów Integracji Społecznej - z czego 2 prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, a 4 przez organizacje pozarządowe. Dwa Centra Integracji Społecznej zostały utworzone przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Znacząco wzrosła także liczba uczestników zajęć w CIS ze 122 osób w 2006r do 733 w roku 2013. W 2013r. Samorząd Województwa Świętokrzyskiego przekazał kwotę 50.043,95 zł dla dwóch CIS. Ponadto kwota 100.000zł została przeznaczona na realizację powyższego zadania odpowiednio w roku 2008 i 2011.

Liczba uczestników KIS		Liczba niepełnosprawnych uczestników KIS		Liczba uczestników, którzy znaleźli zatrudnienie (prace interwencyjne, społecznie użyteczne)		Liczba uczestników, którzy znaleźli zatrudnienie	
2006-2013	2013	2006-2013	2013	2006-2013	2013	2006-2013	2013
17 901	2 156	894	118	1 627	213	779	117

Źródło: Opracowanie własne

Okres objęty Programem charakteryzował się systematycznym wzrostem liczby Klubów Integracji Społecznej - od 3 klubów funkcjonujących w województwie świętokrzyskim w roku 2006 do 12 w roku 2013. Udział procentowy osób niepełnosprawnych w ogóle uczestników KIS w 2013r. wyniósł 5,5% i był nieznacznie wyższy niż w latach 2006 - 2012 (średnia 4,9%). W latach 2006-2013 łącznie 779 uczestników znalazło zatrudnienie.

Zadanie 4.

Zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną na rzecz osób niepełnosprawnych.

Inspirowanie samorządów terytorialnych do opracowania i wdrażania programów na rzecz osób niepełnosprawnych.

	Powiat		Gmina	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Czy samorząd posiada opracowaną i uchwaloną strategię rozwiązywania problemów społecznych	14	0	102	0
Czy w strategii zostały uwzględnione problemy osób niepełnosprawnych	14	0	100	2

Czy zostały opracowane i wdrożone programy celowe na rzecz osób niepełnosprawnych?	9	5		
Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację opracowywanych i wdrożonych programów.	6 324 739,75		4 256 746	

Źródło: Opracowanie własne

Z informacji otrzymanych z powiatów i gmin wynika, że wszystkie samorządy posiadają opracowane i uchwalone strategie rozwiązywania problemów społecznych, w których zostały uwzględnione problemy osób niepełnosprawnych. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację opracowywanych i wdrożonych programów jest szacunkowa z uwagi na fakt, że programy te obejmują szerokie spektrum oddziaływań, charakterystykę grupy docelowej nie posiadają sporządzonych kosztorysów, a finansowanie możliwe jest z wielu źródeł.

Ponadto Samorząd Województwa – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej był organizatorem warsztatów dla przedstawicieli organizacji pozarządowych mających na celu wymianę doświadczeń oraz udoskonalenie zakresu i form współpracy pomiędzy Samorządem Województwa Świętokrzyskiego a organizacjami pozarządowymi. W okresie obowiązywania Programu tego typu warsztatów zostało zorganizowanych łącznie 5, udział wzięło 99 przedstawicieli trzeciego sektora.

Zadanie 5.

Promowanie dialogu obywatelskiego jako formy partycypacji w realizacji zadań publicznych.

W roku 2013r. Samorząd Województwa wspierał działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w m.in. sferach:

- Ochrona i promocja zdrowia: – zapobieganie alkoholizmowi.
– zwalczanie narkomanii.
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży.
- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji.
- Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego.
- Działania na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Promocja i organizacja wolontariatu.
- Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.
- Nauka, edukacja, oświata i wychowanie.

Program realizowany był zarówno w formie współpracy finansowej, jak i pozafinansowej przez poniższe departamenty Urzędu Marszałkowskiego:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
- Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki

- Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, i Środowiska,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach
- Departament Funduszy Strukturalnych .
- Departament Polityki Regionalnej.

Wszelkie projekty programów z zakresu polityki społecznej opracowywane na poziomie Samorządu Województwa m.in.: Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020, Program Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi, Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2020, Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020 podlegały procesowi konsultacji społecznych z udziałem przedstawicieli instytucji pomocy i integracji społecznej, środowiska naukowego, trzeciego sektora, uczestniczący w procesach kreowania lokalnej polityki społecznej.

Podsumowanie

Osoby niepełnosprawne stanowią liczną grupę społeczną, która jest szczególnie zagrożona marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym. Z tych względów konieczne jest stworzenie spójnego, kompleksowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i ich otoczenia na każdym etapie i w każdym obszarze ich życia oraz zagwarantowanie możliwości pełnoprawnego uczestniczenia w życiu społecznym oraz zawodowym.

Budowa tak rozległego i jednocześnie wrażliwego systemu musi odbywać się w zgodzie z oczekiwaniami tego środowiska, z jego udziałem, ale także z uwzględnieniem zapisów zawartych w dokumentach strategicznych i programowych przy współdziałaniu instytucji administracji rządowej, samorządowej oraz organizacji pozarządowych.

Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2006-2013 stanowił wojewódzki dokument o charakterze strategicznym, wskazując kierunki wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Raport stanowi podsumowanie okresu programowania obejmującego lata 2006-2013. Wskazane zostały obszary i zjawiska, które uprzednio zdiagnozowano na podstawie rocznych raportów z realizacji Programu. Zalicza się do nich systematyczny i znaczny – wynoszący 33% wzrost liczby orzeczeń wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności osobom dorosłym - przy czym w latach 2012-2013 ów przyrost był nieznaczny - wynoszący zaledwie 0,6%. W przypadku dzieci i młodzieży do 16 roku życia dane zgromadzone w raporcie wskazują na tendencję spadkową – liczba wydanych orzeczeń zmniejszyła się od 7 357 w 2006r. do 6 092 orzeczeń w roku 2013. Rok 2012 charakteryzował się najmniejszą liczbą wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia – 5 366.

Do najpilniejszych kwestii w zakresie wyrównywania szans niepełnosprawnych mieszkańców regionu świętokrzyskiego należały działania mające na celu poprawę warunków ich życia poprzez aktywizację zawodową. Na przestrzeni lat objętych Programem odnotowano znaczny - dwukrotny - wzrost liczby niepełnosprawnych osób bezrobotnych; od 2 305 w 2006 do 4 727 w 2013r. Jednocześnie ponad dwukrotnie, z 513 w 2006 do 1 082 w 2013r. wzrosła liczba wolnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Szczególnie istotna była realizacja priorytetu dotyczącego stworzenia warunków umożliwiających osiągnięcie przez osoby niepełnosprawne odpowiedniego poziomu wykształcenia i kwalifikacji, gdyż jedynie dobrze wykształcona, świadoma swoich praw i możliwości niepełnosprawna osoba może dążyć do usamodzielnienia, podniesienia standardu życia, realizacji planów osobistych. Na przestrzeni obowiązywania programu nastąpił ponad 60% wzrost liczby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Wraz ze wzrostem liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wzrosła liczba osób ubiegających się o świadczenia pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności z 14 863 w 2006r. do 23 040 w 2013r., co determinowało wzrost kwoty wydatkowanej na świadczenia dla tej grupy społecznej o blisko 14% - z 46 885 136 zł w 2006r. do 54 472 181 zł w 2013r.

Zwiększenie osób niepełnosprawnych, które prawnie zostały uznane za niepełnosprawne skutkowało wzrostem udziału osób ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogóle beneficjentów ośrodków pomocy społecznej, z 18% w 2006 do 28,4% w 2013. Także relacja wydatków na świadczenia z powodu niepełnosprawności do ogółu wydatków na świadczenia pomocy społecznej w omawianym okresie wykazała tendencję wzrostową – od 23,6% w 2010r. do 27,1% w 2013r. – wyjątek stanowił rok 2011, w którym odnotowano 8% spadek powyższego wskaźnika.

Na przestrzeni 8 lat objętych programem nastąpił rozwój bazy instytucjonalnej pomocy społecznej m.in.: wzrosła liczba domów pomocy społecznej z 32 w 2006r. do 36 w 2013r., środowiskowych domów samopomocy z 25 w roku 2006 do 27 w 2013, centrów integracji społecznej z 3 w 2006r. do 6 w 2013 oraz klubów integracji społecznej z 3 do 12 w 2013r.

Realizacja zadań ze środków PFRON przez samorząd województwa świętokrzyskiego charakteryzuje się okresami, w których następowało redukcja wydatkowania środków – lata 2008-2011 oraz wzrostu lata: 2006-2008 oraz 2011-2013. W omawianym okresie w roku 2008 rozdysponowano najwyższą kwotę środków PFRON – 4 365 447 zł , zaś w 2011 roku – najniższą – 2 602 223 zł.

Dane zebrane w raporcie stanowią punkt wyjścia oraz diagnostyczny w zakresie sytuacji osób niepełnosprawnych zamieszkujących region świętokrzyski w nowej perspektywie programowania obejmującej perspektywę lat 2014-2020.

Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób

niepełnosprawnych na lata 2014-2020 przyjęty został przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XLII/746/14 w dniu 28 kwietnia 2006r. Stanowi on spójną koncepcję dla szeregu podejmowanych w latach 2006-2013 działań, koncentrując się na nowych, adekwatnych do zmieniającej się społeczno – ekonomicznej oraz prawnej rzeczywistości oddziałującej na funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Wykaz tabel:

1. Tabela 1. Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w województwie świętokrzyskim – rok szkolny 2012-2013.
2. Tabela 2. Liczba ośrodków i placówek specjalno - wychowawczych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2012-2013.
3. Tabela 3. Orzeczenia poradni psychologiczno- pedagogicznych wydane w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2012 - 2013 wg rodzajów orzeczeń
4. Tabela 4. Opinie poradni psychologiczno - pedagogicznych wydane w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2013 - 2014 wg rodzajów opinii.
5. Tabela 5. Formy pomocy bezpośredniej w roku szkolnym 2013-2014.
6. Tabela 6. Liczba studentów niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2013-2014.
7. Tabela 7. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych w powiatach województwa Świętokrzyskiego w roku szkolnym 2013-2014.
8. Tabela 8. Wsparcie udzielone przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego działań na rzecz osób niepełnosprawnych w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w roku 2013.
9. Tabela 9. Wsparcie udzielone przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego działań na rzecz osób niepełnosprawnych w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu sportu w roku 2013.
10. Tabela 10. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy wg. stopnia niepełnosprawności.
11. Tabela 11. Liczba osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności wg. płci w 2013r.
12. Tabela 12. Placówki rehabilitacji medycznej w województwie świętokrzyskim według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku.
13. Tabela 13. Koszty świadczeń rehabilitacyjnych w Oddziale Świętokrzyskiego Narodowego Funduszu Zdrowia na przestrzeni 2006 – 2013 – kwoty w tys. zł.
14. Tabela 14. Odsetek osób korzystających ze świadczeń w gminnych ośrodkach pomocy społecznej w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006 - 2013 z powodu niepełnosprawności.
15. Tabela 15. Wydatki w budżecie ośrodków pomocy społecznej w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006-2013 na świadczenia finansowe przyznane z powodu niepełnosprawności.
16. Tabela 16. Zatrudnienie pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej.
17. Tabela 17. Ilość domów pomocy społecznej w Województwie Świętokrzyskim - 2013r.

18. Tabela 18. Miejsca i mieszkańcy w domach pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych na terenie województwa Świętokrzyskiego w latach 2006-2013.
19. Tabela 19 Liczba miejsc i osób w Środowiskowych Domach Samopomocy w latach 2007-2013.
20. Tabela 20 Zadania realizowane przez Samorząd Województwa z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w latach 2006 - 2013.
21. Tabela 21. Wykorzystanie środków PFRON przez samorządy powiatowe Województwa Świętokrzyskiego.
22. Tabela 22. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w ramach otwartych konkursów ofert w latach 2010-2013.
23. Tabela 23. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w 2013 r. w ramach trybu pozakonkursowego.
24. Tabela 24. Współpraca samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi w latach 2010-2013.

Wykaz wykresów

1. Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w latach 2006-2013.
2. Wykres 2. Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani wg wieku w latach 2006-2013.
3. Wykres 3. Wolne miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych w latach 2006 – 2013.
4. Wykres 4. Wydatkowanie środków przez oddział Świętokrzyskiego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2007-2013.
5. Wykres 5. Liczba wydanych orzeczeń ogółem i pierwszorazowych dla osób w wieku 16 lat i więcej w latach 2006-2013.
6. Wykres 6. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w wieku 16 lat według stopnia niepełnosprawności.
7. Wykres 7. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych w latach 2006 –2013 przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej.
8. Wykres 8. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w latach 2006 – 2013 dla osób przed 16 rokiem życia, zamieszkałych na terenie województwa świętokrzyskiego.
9. Wykres 9. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2013r. dla osób przed 16 rokiem życia wg. wieku.
10. Wykres 10. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2013r. dla osób przed 16 rokiem życia wg. płci.

11. Wykres 11. Liczba orzeczeń wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w wieku 16 lat i więcej zamieszkałych w województwie świętokrzyskim w latach 2006 – 2013 według celów orzeczeń.
12. Wykres 12. Liczba i cel złożonych wniosków dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2006 -2013.
13. Wykres 13. Liczba orzeczeń wydanych w latach 2006 – 2013 przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach
14. Wykres 14. Liczba wydanych orzeczeń przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wg. płci.
15. Wykres 15. Liczba orzeczeń wydanych w latach 2006 – 2013 przez Oddział Regionalny KRUS dla mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego
16. Wykres 16. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006 – 2013 wg. przyczyny niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej.
17. Wykres 17. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Świętokrzyskim w latach 2006-2013 wg. przyczyny niepełnosprawności dla osób w wieku przed 16 rokiem życia
18. Wykres 18. Orzeczenia wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach w latach 2006 – 2013 według przyczyn niepełnosprawności.
19. Wykres 19. Orzeczenia wydane przez Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Kielcach w latach 2006 – 2013 wg. przyczyn niepełnosprawności.
20. Wykres 20. Liczba poradni rehabilitacyjnych oraz fizykoterapii na terenie województwa Świętokrzyskiego w latach 2011-2013
21. Wykres 21. Liczba złożonych oraz zrealizowanych wniosków o dofinansowanie sprzętu ortopedyczno - pomocniczego Narodowego Funduszu Zdrowia w latach 2006-2013.
22. Wykres 22. Wykorzystanie środków PFRON na poszczególne zadania przez samorząd województwa w latach 2006 - 2013r.
23. Wykres 23. Wykorzystanie środków PFRON na poszczególne zadania przez samorząd województwa Świętokrzyskiego w latach 2006-2013.
24. Wykres 24. Wykorzystanie środków PFRON przez samorząd województwa Świętokrzyskiego w latach 2006-2013.
25. Wykres 25. Wykorzystanie środków PFRON przez wnioskodawców w latach 2006 - 2013r. w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami.
24. Wykres 24. Wykorzystanie środków PFRON przez samorządy powiatowe Województwa Świętokrzyskiego w latach 2006-2013.

